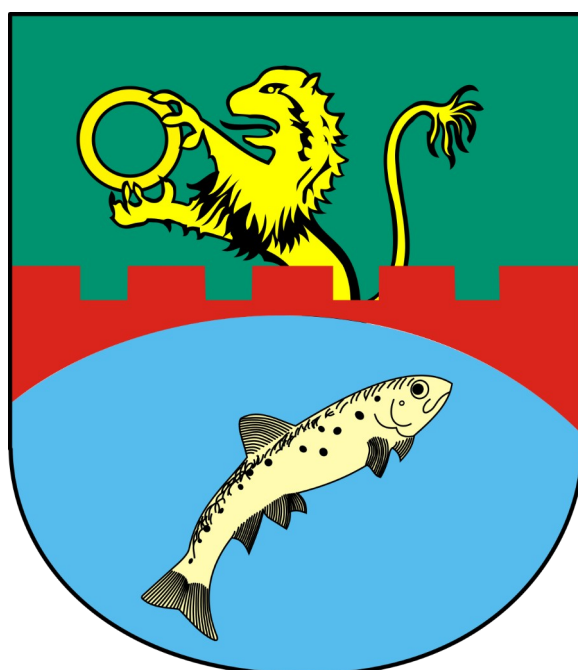

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY SZCZUTOWO
NA LATA 2021 - 2027**

Szczutowo, maj 2021 r.

Spis treści

I.	Wstęp	3
II.	Metodologia opracowania strategii	5
III.	Społeczno – gospodarcze uwarunkowania strategii	8
	Ludność	11
	Rynek pracy	15
	Pomoc społeczna i ochrona zdrowia	20
	Bezpieczeństwo publiczne	29
	Edukacja	31
IV.	Diagnoza sytuacji społecznej mieszkańców Gminy Szczutowo – wyniki badania ankietowego	35
V.	Prognoza zmian w zakresie objętym strategią	43
	Cele strategiczne projektowanych zmian	58
	Prognoza w zakresie istotnych zjawisk społecznych	61
	Wskaźniki realizacji działań	64
	Budżet	68
	Wdrażanie	69
	Ewaluacja	71
VI.	Podsumowanie	72
VII.	Spis tabel i wykresów	73

I. Wstęp

Przystępując do napisania niniejszego dokumentu kierowano się następującymi założeniami:

- wszelkie wskazówki i materiały do napisania strategii zostały przygotowane przez GOPS, jako główny podmiot reagowania na zjawisko społecznej szkody na terenie Gminy Szczutowo;
- celem opracowania Strategii jest wyposażenie GOPS w Szczutowie w instrument zarządzania strategicznego, za pomocą którego wyznacza się główne kierunki działań zmierzających do poprawy sytuacji społecznej na terenie Gminy, w które GOPS, w perspektywie kolejnych siedmiu lat będzie się angażował;
- fundamentalną podstawę prawną opracowania Strategii stanowi Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Na podstawie Art.16b przywołanej Ustawy dokument, jakim jest Strategia ma uwzględniać następujące elementy: diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym Strategią, cele strategiczne projektowanych zmian, kierunki niezbędnych działań, sposoby realizacji strategii oraz jej ramy finansowe i wskaźniki realizacji działań.

Doświadczenie pokazuje, że każde działanie, jeśli ma przynieść oczekiwany efekt, wymaga planu. Im bardziej złożone jest to działanie, tym bardziej wymaga planowania.

Potrzeby są zawsze większe od możliwości ich realizacji – jest to powszechnie znany problem. Niniejsza strategia to hierarchiczny plan działania, określający jego najważniejsze kierunki (cele, zadania) z punktu widzenia ich znaczenia oraz ich efektywności dla rozwiązywania problemów społecznych z jakimi zmagają się mieszkańcy Gminy Szczutowo.

Problemy społeczne będące wynikiem zmian politycznych i gospodarczych, jakie dokonały się w Polsce na przestrzeni ostatnich lat, stawiają przed władzami samorządowymi nowe wyzwania. Jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej jest strategia rozwiązywania problemów społecznych. Obowiązek jej opracowania wynika z art. 17 ust.1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, zgodnie z którym: *„do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.”*

Strategia rozwiązywania problemów społecznych zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w gminie oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: edukacja, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, pomoc osobom niepełnosprawnym, zapobieganie wykluczeniu społecznemu. Działania będą kierowane głównie do środowisk pozostających na marginesie życia społecznego, wykluczonych społecznie lub zagrożonych tym zjawiskiem.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szczutowo jest wieloletnim dokumentem programowym, który ma istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego jej mieszkańców, a w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji.

Celem instytucji pomocy społecznej jest wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, przez podejmowanie działań mających na celu życiowe usamodzielnienie osób i rodzin oraz ich integrację ze środowiskiem, w którym funkcjonują. Pod wpływem przeobrażeń ekonomiczno-społecznych polityka społeczna państwa ulega przekształceniu – od modelu typowo opiekuńczego, z rozbudowanym bezpieczeństwem socjalnym, do modelu wzmacniającego indywidualną aktywność każdej osoby i jej odpowiedzialność za swój los. Najbardziej efektywne są więc działania aktywizujące, a zarazem uczące umiejętności rozwiązywania problemów.

Niniejsza strategia zaplanowana została na lata 2021-2027 i w miarę potrzeb będzie podlegała aktualizacjom wraz z ewentualnym pojawianiem się nowych problemów społecznych.

Lokalna polityka społeczna i sposób jej realizacji ma ogromne znaczenie, ponieważ stanowi etap pośredni pomiędzy interwencyjną polityką społeczną, a polityką społeczną opartą na profilaktyce. Zmiana w jej prowadzeniu polegać może na gospodarowaniu zasobami (finansowymi i rzeczowymi) w taki sposób, aby umożliwić stopniowe zmniejszanie skali działań interwencyjnych na rzecz prowadzenia działań prewencyjnych.

II. Metodologia opracowania Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Szczutowo przygotowana została zgodnie z ogólnymi warunkami stawianymi takim dokumentom. Umownie można ją podzielić na trzy główne części.

Pierwsza część przedstawia charakterystykę sytuacji społecznej Gminy Szczutowo wg stanu na dzień 31.12.2020 roku. Zawarto tutaj informacje istotne z punktu widzenia występujących na jej terenie problemów społecznych. Przeanalizowano strukturę demograficzną, sytuację na rynku pracy, stan gospodarki Gminy. Opisano również dostępne dla mieszkańców usługi społeczne tj. edukacja, kultura, ochrona zdrowia i pomoc społeczna. Charakterystyki tej dokonano w oparciu o:

- informacje, sprawozdania GOPS w Szczutowie,
- dane z PUP w Sierpcu,
- dane z Powiatowej Komendy Policji w Sierpcu,
- wyniki ankiet przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Szczutowo,
- dane GUS,
- inne dane dostępne na stronach internetowych oraz w dokumentach strategicznych Gminy.

Charakterystykę sytuacji społecznej Gminy Szczutowo podsumowuje analiza SWOT.

Część drugą stanowi prognoza zmian problemów społecznych zidentyfikowanych w części diagnostycznej, dająca podstawę do zdefiniowania konkretnych celów strategicznych i kierunków działań.

Część trzecia to sformułowanie konkretnych celów strategicznych i kierunków działań niezbędnych do zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych występujących na terenie Gminy Szczutowo. W części tej określono również sposób realizacji strategii oraz jej ramy finansowe ze wskazaniem źródeł finansowania określonych działań oraz wskaźników ich realizacji.

Strategia obejmuje okres do 2027 roku. Uzasadnieniem dla tak wybranego horyzontu czasowego jest z jednej strony specyfika procesów społecznych (skutki realizacji strategii

będą widoczne dopiero w dłuższym okresie czasu), z drugiej zaś strony konieczność dostosowania strategii do innych dokumentów programowych na szczeblu krajowym i wojewódzkim.

Na treść i realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych mają również wpływ inne akty prawne, w tym m.in.:

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej;
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym;
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych;
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów;
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

Określenie priorytetowych kierunków i działań realizowanych w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Szczutowo na lata 2021-2027 jest spójne z głównymi założeniami dokumentów obowiązujących na terenie Unii Europejskiej i Polski, które wpływają na politykę społeczną i decydują o kształcie przedsięwzięć realizowanych w jej poszczególnych obszarach.

Można tu wymienić chociażby:

Poziom europejski :

- Europejska Strategia zatrudnienia,
- Europejska Strategia Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu,
- Strategia Lizbońska.

Poziom krajowy:

- Strategia Polityki Społecznej,
- Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego,
- Narodowa Strategia Spójności,
- Strategia Rozwoju Kraju,

- Krajowa Strategii Zatrudnienia,
- Strategia Państwa Dla Młodzieży,
- Narodowy Planu Działań na Rzecz Dzieci „Polska dla Dzieci”,
- Strategia Rozwoju Edukacji,
- Strategia Rozwoju Ochrony Zdrowia,
- Narodowy Program Zdrowia,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomani,
- Krajowy Program Wychodzenia z Bezdomności i Rozwoju Budownictwa Socjalnego,
- Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W zakresie rozwiązywania problemów społecznych szczególną wagę przypisuję się lokalnym programom, przyjętym uchwałami Rady Gminy w Szczutowie. Zaliczamy do nich:

- Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Program Przeciwdziałania Narkomanii;
- Wieloletni Program Osłonowy w ramach wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu;
- Gminny Program Wspierania Rodziny;
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie;
- Szczegółowe warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat, jak również trybu ich pobierania;
- Szczegółowe zasady ponoszenia odpłatności za pobyt w schronisku dla bezdomnych oraz schroniskach dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi;
- Program współpracy Gminy Szczutowo z organizacjami pozarządowymi.

Spójność działań podejmowanych na płaszczyznach, mających bezpośredni lub pośredni związek z problemami lokalnej społeczności w sposób istotny wpływa na efektywność oferowanego wsparcia.

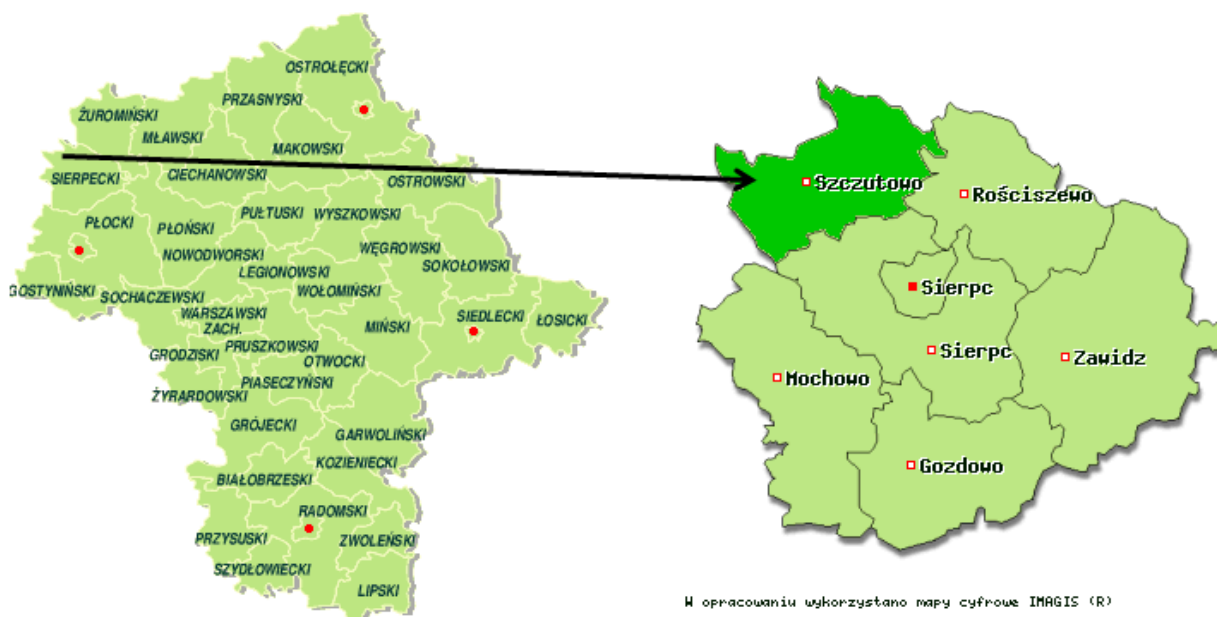
III. Społeczno – gospodarcze uwarunkowania Strategii

Gmina Szczutowo, zajmująca powierzchnię 112,6 km², jest jedną z 314 gmin Mazowsza, w tym jedną z jego 229 gmin wiejskich, a także jedną z 7 gmin powiatu sierpeckiego (stanowi 13,2% jego powierzchni).

Gmina Szczutowo położona jest w północno-zachodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie sierpeckim. Gmina Szczutowo graniczy z następującymi gminami:

- od północy – Gmina Skrwilno (powiat rypiński w województwie kujawsko-pomorskim),
- od wschodu - Gmina Rościszewo (powiat sierpecki),
- od południa – Gmina Sierpc i Mochowo (powiat sierpecki),
- od zachodu - Gmina Rogowo (powiat rypiński w województwie kujawsko-pomorskim) i Gmina Skępe (powiat lipnowski w województwie kujawsko-pomorskim).

Ryc. 1. Położenie gminy Szczutowo

W ujęciu fizyczno-geograficznym, obszar gminy Szczutowo należy do mezoregionu Pojezierza Dobrzyńskiego, stanowiącego część makroregionu Pojezierza Chełmińsko-Dobrzyńskiego, wchodzącego w skład podprovincji Pojezierzy Południowobałtyckich.

Administracyjne centrum gminy - miejscowość Szczutowo jest oddalona o 10 km od Sierpca, o 45 km od Płocka i 140 km – od Warszawy. Wypadkowa tych odległości, układu komunikacyjnego, a przede wszystkim funkcji administracyjnych, oferty pracy, edukacji, handlu i usług w tych ośrodkach wyznacza układ ich oddziaływania na gminę. Najbardziej dostępnym ośrodkiem, zatem realizującym codzienne potrzeby mieszkańców, jest Sierpc. Warszawa, mimo że relatywnie odległa, z racji swojego potencjału, także oddziałuje na gminę, podobnie jak na inne obszary Mazowsza, a także kraju.

Gmina Szczutowo obejmuje swoim zasięgiem 30 miejscowości wiejskich w 25 sołectwach: Agnieszkowo, Białasy, Blinno, Blizno, Całownia, Cisse, Dąbkowa Parowa, Dziki Bór, Gorzeń, Gójsk, Grabal, Grądy, Gugoty, Józefowo, Karlewo, Łazy, Maluszyn, Mierzęcín, Modrzewie, Mościska, Podlesie, Słupia, Stara Wola, Szczechowo-Jaźwiny, Szczutowo.

Szczutowo, Gójsk to największe miejscowości, które tworzą strukturę obsługi mieszkańców gminy, koncentrując większość terenów mieszkaniowo – usługowych, tereny wytwórczości i usług publicznych, a także tereny infrastruktury technicznej.

Miejscowości o największej liczbie mieszkańców to:

- Szczutowo – ponad 700 osób,
- Gójsk – około 600 osób,
- Podlesie i Białasy – po około 300 osób.

Najmniejsze miejscowości to:

- Modrzewie, Gugoty, Gorzeń, Całownia – około 50-60 osób.

Gmina Szczutowo jest gminą typowo rolniczą. Charakteryzuje się tradycyjnym, wielokierunkowym typem gospodarki, z wysokim udziałem upraw żyta i ziemniaków. Niewielki jest za to obszar upraw pszenicy, roślin przemysłowych i warzyw. Powierzchnia sadów to jedynie 29 ha. Grunty rolne stanowią ok. 64% całej powierzchni. Cały obszar użytkowania przypada na indywidualne gospodarstwa rolne.

W przypadku produkcji zwierzęcej, największe znaczenie ma produkcja mleka i chów trzody chlewnej.

Zalesienie Gminy wynosi 25%.

Czynnikami warunkującymi konkurencyjność regionu obok atrakcyjnej lokalizacji są stan środowiska naturalnego oraz jego atrakcyjność turystyczna. Czynniki te wpływają na jakość życia mieszkańców regionu oraz na napływ podmiotów gospodarczych i kapitału spoza niego.

Gmina Szczutowo znajduje się w obszarze wielkopolsko – mazowieckiego regionu klimatycznego, który charakteryzuje się następującymi parametrami:

- średnia temperatura roczna wynosi około 7,5 st. C,
- lipiec stanowi najcieplejszy miesiąc - średnia temperatura w tym czasie wynosi w granicach 18,5 st. C,
- styczeń stanowi najzimniejszy miesiąc - średnia temperatura w tym czasie wynosi w granicach -3,5 st. C,
- pokrywa śnieżna zalega około 60 – 70 dni w ciągu roku,
- średnie roczne sumy opadów wynoszą 450 – 550 mm,
- ciągu roku występuje około 150 dni pochmurnych,
- zdecydowana większość wiatrów (65%) wieje z kierunku zachodniego.

Na obszarze Gminy Szczutowo znajdują się 2 duże jeziora: Szczutowskie i Urszulewskie. Teren gminy mieści się w obrębie zlewni Skrwy Prawej. Skrwa jest typowo nizinny ciek o niewielkim spadku.

Przytoczone powyżej argumenty potwierdzają, że Gmina Szczutowo charakteryzuje się korzystnymi warunkami klimatycznymi.

Infrastruktura drogowa i techniczna

Infrastrukturę drogową na terenie gminy stanowią:

- droga krajowa nr 10, 8,5 km, stan dobry;
- droga wojewódzka nr 560, 8,5 km, stan zadowalający;
- droga wojewódzka nr 539, 3,9 km, stan bardzo dobry;
- drogi powiatowe, 51,5 km stan zadowalający;
- drogi gminne, 50.4 km, stan zadowalający.

Przez południową część Gminy biegnie droga krajowa nr 10 Warszawa – Płońsk – Lipno – Toruń, która jest zaliczana do dróg ekspresowych. Zapewnia ona dogodne połączenie Gminy

z ważnymi ośrodkami administracyjnymi i gospodarczymi kraju i województwa: 140 km do Warszawy, 70 km do Włocławka, 45 km do Płocka i 10 km do ośrodka powiatowego – Sierpca.

Infrastruktura komunikacyjna to również transport publiczny. Obecnie w Gminie Szczutowo połączenia autobusowe zapewniają przedsiębiorcy prywatni, głównie w dni nauki szkolnej.

Z sieci wodociągowej korzysta 90,4% mieszkańców, kanalizacyjnej 37,2%. Sieci gazowej brak (dane dla Powiatu sierpeckiego odpowiednio: 95%, 42%, 7%).

Na terenie Gminy działa mechaniczno – biologiczna oczyszczalnia ścieków w Szczutowie.

LUDNOŚĆ

Liczba ludności na terenie Gminy Szczutowo na koniec roku 2019 wyniosła 4.310 osób z czego 2.156 osób (50,37%) stanowili mężczyźni, a 2.154 - kobiety.

W okresie 2010-2019 liczba mieszkańców Gminy zmalała o 151 osób (23,4%).

Tabela 1. Ludność Gminy Szczutowo z podziałem na płeć w latach 2010-2019.

Wyszczególnienie	jedn. miary	2010	2012	2017	2018	2019
Ogółem	osoba	4461	4428	4307	4347	4310
Mężczyźni	osoba	2193	2181	2141	2158	2156
	%	49,2%	49,3%	49,71%	49,64%	50,02%
Kobiety	osoba	2268	2247	2166	2189	2154
	%	50,8%	50,7%	50,29%	50,36%	49,98%

Źródło: Dane GUS

Analizując populację ludności Gminy Szczutowo, odnotowano postępujący od 25 lat ciągły i systematyczny spadek liczebności. Przyczyną tego stanu rzeczy jest ujemny przyrost naturalny (więcej zgonów niż urodzeń – starzenie się społeczeństwa) a także migracje zewnętrzne poza teren Gminy Szczutowo.

Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Szczutowo z podziałem na 3 grupy:

- grupa w wieku przedprodukcyjnym (0-14 lat),
- grupa w wieku produkcyjnym (15-59 lat dla kobiet oraz 15-64 lat dla mężczyzn),
- grupa w wieku poprodukcyjnym (60 lat i więcej dla kobiet oraz 65 lat i więcej dla mężczyzn)

prezentuje się następująco:

Tabela 2. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy **Szczutowo w latach 2018-2019.**

Grupa wiekowa	2010	2012	2017	2018	2019	Udział % 2019 r.
Ludność w wieku przedprodukcyjnym 14 lat i mniej	972	925	803	818	788	18,28%
w wieku produkcyjnym: 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni;	2723	2749	2713	2720	2696	62,55%
W wieku poprodukcyjnym powyżej 65 r.ż. kobiety powyżej 67 r.ż mężczyźni	766	754	791	809	826	19,16%
OGÓŁEM	4461	4428	4307	4347	4310	100,00%

Źródło: Dane GUS

Ludność Gminy w poszczególnych grupach wiekowych pod względem płci nie różni się znacznie. Na uwagę zasługują dysproporcja mieszkańców powyżej 65 roku życia. Kobiet w tym przedziale wiekowym jest ponad połowę więcej niż mężczyzn (o 113%).

Analizując dane zawarte w tabeli nr 2 należy stwierdzić, że w latach 2010-2019 najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku produkcyjnym – ponad 60% populacji Gminy Szczutowo. Natomiast ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła w 2019 r. - 18,28% populacji, a w wieku poprodukcyjnym – 19,16% mieszkańców Gminy.

Porównując dane od roku 2010 do roku 2019 widzimy wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym (o 8%) i jednoczesny spadek populacji wśród ludności w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym (zmniejszenie o 19%), co jest kolejnym argumentem potwierdzającym

postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Na statystyki ma wpływ fakt, że obowiązkowi meldunkowemu podlegają tu mieszkańcy Domu Pomocy Społecznej, który znajduje się na terenie Gminy

Znaczący wpływ na zamożność mieszkańców, a tym samym na rozwój Gminy mają mieszkańcy w wieku produkcyjnym. Ze względu na brak na terenie Gminy Szczutowo większych ośrodków przemysłowych, mogących wchłonąć poszukujących pracy, niezbędne jest poszukiwanie pracy poza jej terenem.

Na terenie Gminy Szczutowo wg stanu na 31.12.2020 r. funkcjonowało 247 podmiotów gospodarczych. Dla porównania na dzień 31.12.2010 r. - 167 podmioty były wpisane do rejestru REGON, z czego 7% w sektorze publicznym, zaś 93% w sektorze prywatnym. Wzrost na przestrzeni dziesięciu lat o 48% świadczy o rozwoju przedsiębiorczości na lokalnym rynku. Największy udział mają firmy z sektora budowlanego, przemysłowego i rolniczego.

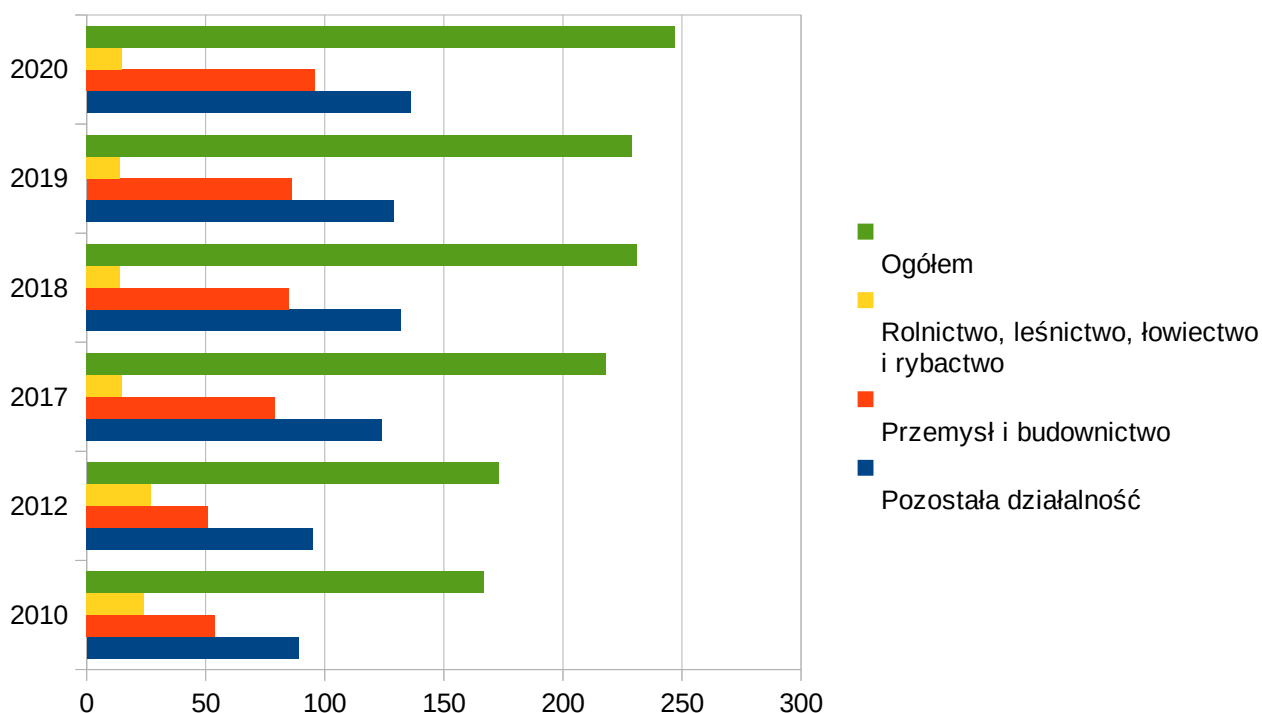
W najbliższych latach, możemy obserwować skutki niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej wywołanej obecną epidemią COVID-19 w postaci spadku ilości przedsiębiorstw, wzrostu bezrobocia.

Tabela 3. Podmioty gospodarki narodowej z terenu Gminy Szczutowo wpisane do rejestru REGON w latach 2010-2020 r. wg rodzajów działalności.

Rodzaj działalności	2010	2012	2017	2018	2019	2020
Pozostała działalność	89	95	124	132	129	136
Przemysł i budownictwo	54	51	79	85	86	96
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	24	27	15	14	14	15
Ogółem	167	173	218	231	229	247

Źródło: Dane GUS

Wykres nr 1. Podmioty gospodarki narodowej Gminy Szczutowo w roku 2010 - 2020 r. wg rodzajów działalności.

Źródło: Dane GUS

Na podstawie powyższych danych możemy stwierdzić, że dynamicznie rośnie liczba firm działających w przemyśle i budownictwie, natomiast spada udział przedsiębiorstw w działach rolnictwa, leśnictwa, rybactwa i łowiectwa.

Tabela 4. Podmioty gospodarki narodowej z terenu Gminy Szczutowo wpisane do rejestru REGON w latach 2010-2020 r. wg form własności.

Forma własności	2010	2012	2017	2018	2019	2020
sektor publiczny - ogółem	12	12	12	12	12	12
sektor prywatny ogółem, w tym:	155	161	205	217	215	232
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	135	137	178	189	187	205
stowarzyszenia i organizacje społeczne	11	12	17	17	17	17
Ogółem	167	173	218	231	229	247

Źródło: Dane GUS

Największe znaczenie dla tworzenia nowych miejsc pracy ma sektor prywatny i osoby fizyczne prowadzące indywidualną działalność gospodarczą, dlatego niezwykle ważne jest tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości.

RYNEK PRACY

Jedną z najbardziej istotnych cech społeczności Gminy jest wysoki wskaźnik osób pozostających bez pracy. Zjawisko to jest charakterystyczne dla wiejskich obszarów rolniczych, do których zalicza się Gmina Szczutowo. Dane PUP w Sierpcu z lat 2014 - 2020 pokazują spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych o 7,1 punktów procentowych.

Stopa bezrobocia na koniec grudnia 2020 r. w powiecie sierpeckim ukształtowała się na poziomie 15,7%. Stopa bezrobocia w tym samym czasie w kraju wyniosła 6,2%, w woj. mazowieckim 5,2%, co wskazuje, że sytuacja w naszym powiecie jest 2,5-3 krotnie bardziej niekorzystna niż w skali województwa/kraju.

Brak miejsc pracy i możliwości podjęcia zatrudnienia, to znaczący czynnik generujący ubóstwo.

Liczba osób bezrobotnych według stanu na 31.12.2020 r. wyniosła w powiecie sierpeckim 2925 osób, w tym:

- 1673 bezrobotne kobiety 57,2%
- 2018 bezrobotnych zamieszkałych na wsi 69,0%
- 876 bezrobotnych do 30 roku życia 29,9%
- 416 bezrobotnych do 25 roku życia 14,2%
- 1842 bezrobotnych długotrwale 63,0%
- 701 bezrobotnych powyżej 50 roku życia 24,0%
- 428 bezrobotnych z prawem do zasiłku 14,6%
- 136 bezrobotnych niepełnosprawnych 4,6%.

Poziom bezrobocia na 31.12.2020 r. był wyższy o 139 osób w porównaniu do 31.12.2019 r.

Na przestrzeni czterech kwartałów 2020r. do Powiatowego Urzędu Pracy wpłynęło 766 ofert wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej, z tego:

- 330 tj. 43 % stanowiły oferty zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej,
- 436 tj. 57 % to miejsca aktywizacji zawodowej (staże).

Na jedno wolne stanowisko pracy przypadało w miesiącu średnio 44 bezrobotnych.

Tabela 5. Liczba osób bezrobotnych z Gminy Szczutowo zarejestrowanych w PUP Sierpc w latach 2010-2020.

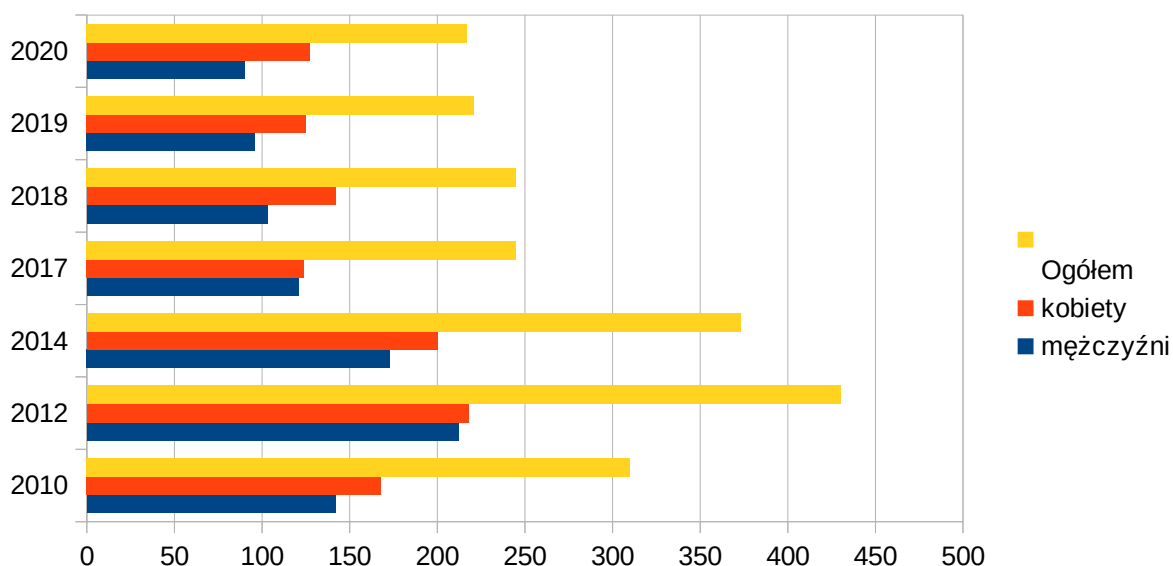
Bezrobotni zarejestrowani	2010	2012	2014	2017	2018	2019	2020
mężczyźni	142	212	173	121	103	96	90
kobiety	168	218	200	124	142	125	127
Ogółem	310	430	373	245	245	221	217

Źródło: Dane PUP w Sierpcu

Na dzień 31.12.2019 r. w Gminie Szczutowo udział bezrobotnych zarejestrowanych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 8,2%. Dla powiatu sierpeckiego wielkość ta ukształtowała się na poziomie 8,7%.

Stopa bezrobocia kobiet jest wyższa niż stopa bezrobocia mężczyzn. Kobietom trudniej jest powrócić do pracy zwłaszcza po dłuższej przerwie związanej z urlopem macierzyńskim, bądź wychowawczym. Są one w większym stopniu niż mężczyźni obciążone obowiązkami rodzinnymi, opieką nad osobami zależnymi i prowadzeniem domu.

Wykres nr 2. Liczba kobiet z Gminy Szczutowo zarejestrowanych jako bezrobotne w latach 2010-2020.

Źródło: Dane PUP w Sierpcu

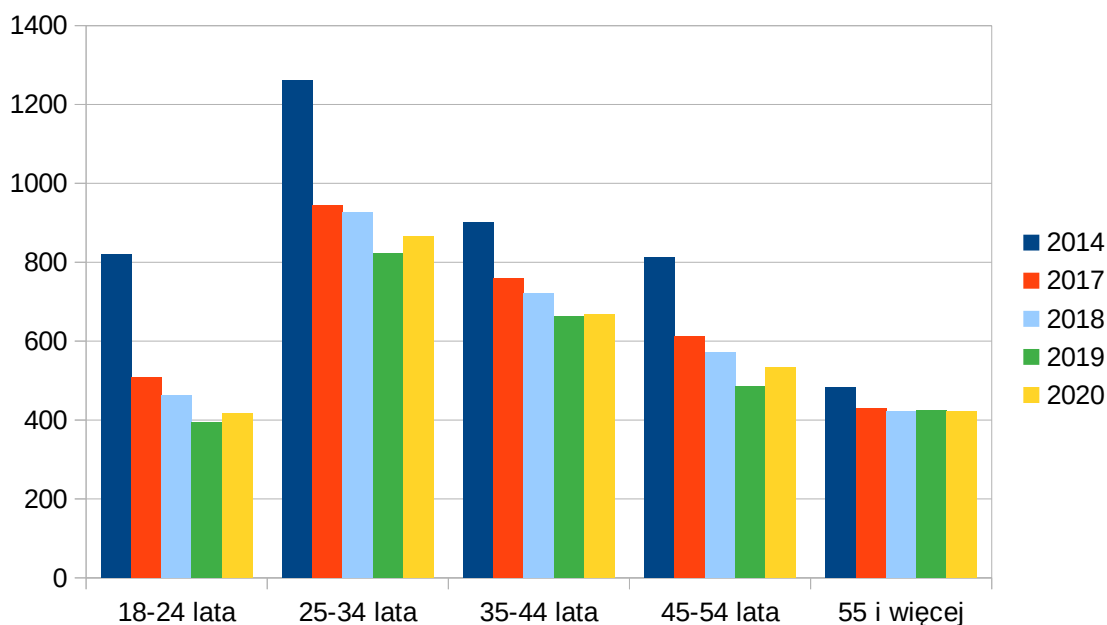
Dodatkowym problemem jest zatrudnienie w „szarej strefie”, bez umowy, niedostrzeżenie potrzeby zabezpieczenia emerytalno – rentowego w przyszłości oraz obawa przed utratą świadczeń socjalnych.

Tabela 6. Osoby bezrobotne z powiatu sierpeckiego zarejestrowane w PUP Sierpc w latach 2014-2020 wg wieku.

ROK	2014	2017	2018	2019	2020
18-24 lata	819	508	463	393	416
25-34 lata	1262	945	927	823	866
35-44 lata	902	758	722	662	667
45-54 lata	813	611	571	484	533
55 i więcej	482	430	423	424	423
Ogółem	4278	3252	3106	2786	2925

Źródło: Dane PUP w Sierpcu

Wykres nr 3. Osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP Sierpc w latach 2014-2020 wg wieku.

Źródło: Dane PUP w Sierpcu

Największą grupę wśród osób zarejestrowanych jako bezrobotne (43,8% ogółu) stanowią ludzie młodzi w wieku 18-34 lata, dopiero wchodzący na rynek pracy, którzy ze względu na brak doświadczenia zawodowego, mają problem ze znalezieniem zatrudnienia.

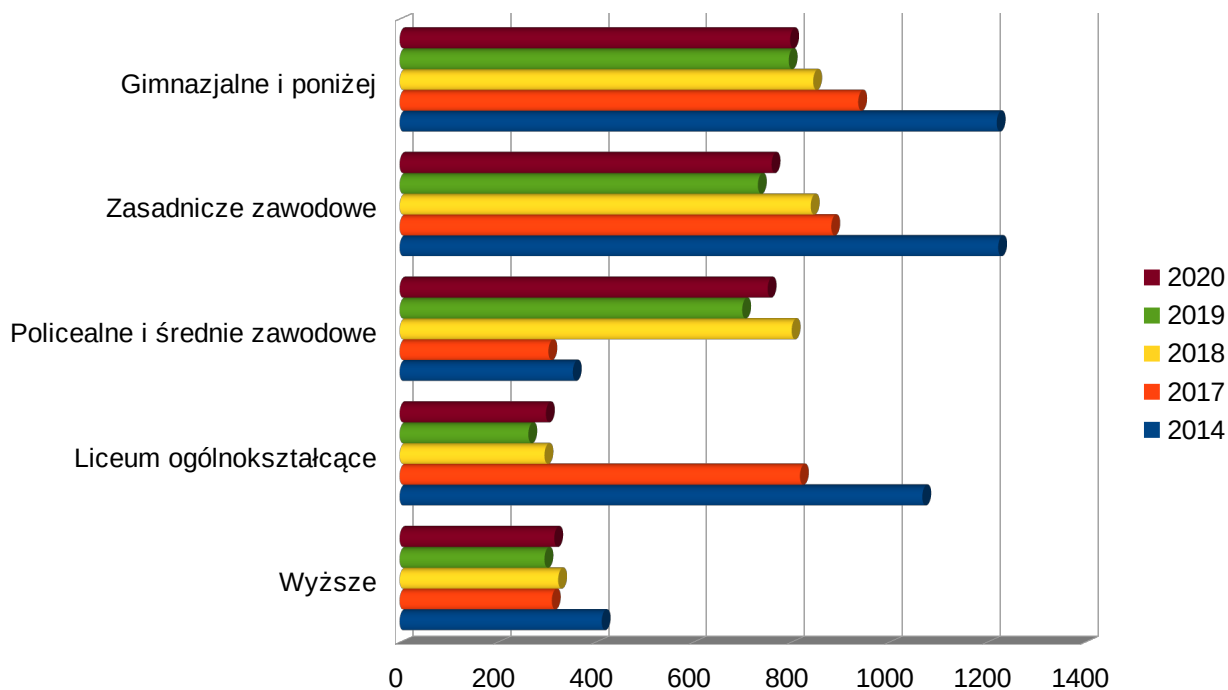
Tabela 7. Osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP Sierpc w latach 2014-2020 wg wykształcenia.

ROK	2014	2017	2018	2019	2020
Wyższe	413	311	324	296	316
Liceum ogólnokształcące	1068	818	296	263	299
Policealne i średnie zawodowe	354	304	801	700	752
Zasadnicze zawodowe	1223	882	840	732	760
Gimnazjalne i poniżej	1220	937	845	795	798
Ogółem	4278	3252	3106	2786	2925

Źródło: Dane PUP w Sierpcu

Niepokojącym zjawiskiem jest wzrost w 2020 r. w porównaniu do roku 2019 liczby osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym i zawodowym, co świadczyć może o nieadekwatnych kwalifikacjach do potrzeb rynku pracy.

Wykres nr 4. Osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP Sierpc w latach 2014-2020 wg wykształcenia.

Źródło: Dane PUP w Sierpcu

Analizując statystyki osób bezrobotnych pod kątem ich wykształcenia, widzimy, że najbardziej liczną grupę stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, gimnazjalnym i podstawowym (53,3% ogółu bezrobotnych).

Do liczby zarejestrowanych osób, należy doliczyć nieokreśloną liczbę niezarejestrowanych bezrobotnych oraz tzw. ukryte bezrobocie, czyli nadmierne zatrudnienie w gospodarstwach rolnych. Trzeba również skorygować te dane w dół o osoby formalnie niezatrudnione, ale faktycznie pracujące, czemu sprzyja wysokie obciążenie wynagrodzeń podatkami, składkami ZUS itp.

Celem poprawy sytuacji na lokalnym rynku pracy na aktywizację zawodową bezrobotnych oraz na obsługę nowych form pomocy przewidzianych w ustawie „COVID-19” w powiecie sierpeckim przyznane zostały środki finansowe w kwocie 24.997.664,53 zł.

Na kwotę tę złożyły się środki:

- a) 1.673.556,99 zł na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w powiecie sierpeckim w ramach „algorytmu”;
- b) 3.429.866,42 zł na realizację projektu w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego 2014 – 2020 (RPO);
- c) 3.295.441,12 zł na finansowanie projektu w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja i Rozwój 2014 – 2020 (POWER);
- d) 380.000,00 zł na realizację programu regionalnego Mazowsze 2020;
- e) 668.800,00 zł na realizację programu aktywizacji zawodowej bezrobotnych w regionach wysokiego bezrobocia w ramach „rezerwy Ministra”.
- f) 15.550.000,00 zł na finansowanie ze środków „rezerwy Ministra” instrumentów określonych w ustawie „COVID-19”.

POMOC SPOŁECZNA I OCHRONA ZDROWIA

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szczutowie został powołany w 1990 roku zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym. Podstawowym celem jednostki jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka, doprowadzanie w miarę możliwości do życiowego usamodzielnienia osób oraz ich integracji ze środowiskiem, zapobieganie powstawaniu trudnych sytuacji życiowych osób i rodzin, umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia, poprzez realizację zadań własnych i zleconych Gminie. Zadania, realizowane przez ośrodek to:

- sporządzanie bilansu potrzeb Gminy w zakresie pomocy społecznej;
- udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie *przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia*;
- przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
- opłacanie składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie zamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
- praca socjalna;
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;

- zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych;
- tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną;
- dożywianie dzieci;
- sprawianie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
- pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
- opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach;

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez Gminę należy:

- organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z kłeską żywiołową lub ekologiczną;

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa i wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu

z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Tabela 8. Struktura zatrudnienia w GOPS Szczutowo na dzień 31.12.2020 r.

Wyszczególnienie	Ilość osób
Ogółem	13
Kierownicy	1
Pracownicy socjalni	5
Pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze	1
Specjalista pracy z rodziną	1
Pozostali pracownicy	5

Źródło: Dane GOPS w Szczutowie

Na dzień 31.12.2020 r. stan zatrudnienia w GOPS liczył 13 osób.

Działalność Ośrodka jest finansowana ze środków budżetowych. Środki finansowe na realizację zadań zleconych przekazywane są z budżetu państwa do budżetu gminy. Ta z kolei ponosi samodzielne koszty związane z finansowaniem pomocy społecznej, w zakresie należącym do zadań własnych. Nadzór nad działalnością OPS sprawuje Wójt Gminy.

W 2020 r. GOPS w Szczutowie przyznał świadczenia w formie pieniężnej i niepieniężnej 210 osobom, pomoc objęła łącznie 361 członków wspomaganych rodzin. Porównując dwa wcześniejsze lata, skala udzielanej pomocy ma tendencję malejącą (spadek o 27,5% w porównaniu do roku 2018). Jest to zapewne wynikiem realizacji programu 500+, dzięki któremu najuboższe rodziny z dziećmi, otrzymały regularne wsparcie finansowe na zaspokojone podstawowych potrzeb życiowych.

Tabela 9. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia za lata 2018-2020.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie			
Liczba osób	289	227	210
Liczba rodzin	216	152	148
Liczba osób w rodzinach	565	414	36

Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie pieniężne			
Liczba osób	170	130	131
Liczba rodzin	168	130	127
Liczba osób w rodzinach	405	300	349
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie niepieniężne			
Liczba osób	135	97	84
Liczba rodzin	86	58	48
Liczba osób w rodzinach	334	229	203

Źródło: Dane GOPS w Szczutowie

Osoby i rodziny korzystające z pomocy Ośrodka borykały się z różnorodnymi problemami. Od lat dominującym powodem przyznawania pomocy jest bezrobocie i ubóstwo. Klienci otrzymujący pomoc finansową ze względu na występujące bezrobocie, to najczęściej osoby z niskimi kwalifikacjami zawodowymi, cechujący się biernością i niezaradnością życiową.

Inne często występujące problemy społeczne to: niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Tabela 10. Główne problemy z powodu, których udzielane były świadczenia z pomocy społecznej w latach 2018-2020.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Bezrobocie	85	70	53
Ubóstwo	61	73	58
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych	22	5	4
Długotrwała i ciężka choroba	55	49	27
Niepełnosprawność	31	35	22
Potrzeba ochrony macierzyństwa	17	18	8

Najczęściej pomoc jest udzielana w formie zasiłku celowego. Jest to świadczenie fakultatywne przyznawane na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.

Tabela 11. Formy pomocy finansowej udzielonej przez OPS w Szczutowie w latach 2018-2020.

Świadczenia finansowe	2018	2019	2020
Zasiłek stały (osoby)	22	22	20
Zasiłek okresowy (osoby)	61	73	61
Zasiłek celowy (osoby)	134	122	112
<i>w tym zasiłek celowy specjalny</i>	26	24	14
Razem	217	217	193

Źródło: Dane GOPS w Szczutowie

W 2020 r. przyznano 435 świadczeń pieniężnych na rzecz 193 osób. W porównaniu do roku 2018 (553 świadczeń na rzecz 217 osób), ilość przyznanych świadczeń była mniejsza o 118, co stanowi spadek rozmiarów udzielonej pomocy o 21,5 %. Może to stanowić pozytywny sygnał, świadczący o poprawie stopy życia mieszkańców Gminy Szczutowo.

Tabela 12. Intensywność pomocy społecznej w Gminie Szczutowo w latach 2010-2019.

Lata	2010	2012	2017	2018	2019
Liczba mieszkańców	1075	680	575	569	401
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	4461	4428	4307	4347	4310
Wskaźnik intensywności pomocy społecznej = Liczba osób korzystających z pomocy społecznej / liczba mieszkańców	24,10%	15,36%	13,35%	13,09%	9,30%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Wg zaprezentowanych danych na koniec 2010 roku 24 % mieszkańców Gminy korzystało z pomocy społecznej. W 2019 r. wskaźnik ten wyniósł 9,3 %, co wskazuje, że liczba beneficjentów pomocy społecznej zmalała o 63%.

Maleje liczba wypłacanych dodatków mieszkaniowych 2018 r. - 177, 2019 r. - 154.

W gminie Szczutowo liczba lokali mieszkalnych wynosi około 1.300, średnia powierzchnia 79 m². Mieszkaniowy zasób gminy Szczutowo obejmuje lokale mieszkalne będące jej własnością lub użytkowane przez gminę. Obecnie gmina dysponuje 11 lokalami socjalnymi. W roku 2018 roku oddano do użytkowania 9, a w 2019 r. 11 nowych mieszkań prywatnych.

W stosunku do osób znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej stosuje się system dodatków mieszkaniowych, z zachowaniem ustawowych warunków ich przyznawania.

Tabela 13. Wartość udzielonej pomocy społecznej w roku 2018 i 2020.

Formy pomocy	Liczba osób, którym przyznano		Kwota świadczeń w zł	
	świadczenia			
	2018	2020	2018	2020
RAZEM	289	210	325.864	282.947
1.Zasiłki stałe - ogółem	22	20	113.041	112.791
a. dla osoby samotnie gospodarującej	19	16	104.393	102.460
b. dla osoby pozostającej w rodzinie	3	4	8.648	10.331
2. Zasiłki okresowe-ogółem	61	61	87.608	97.545
a. środki własne	x	x	1.608	535
b. dotacja	x	x	86.000	97.010
a. z powodu bezrobocia	35	37	41.857	47.233
b. z powodu długotrwałej choroby	37	7	43.252	5.053
c. z powodu niepełnosprawności	4	2	1.689	3.081
d. z powodu innego niż wymienione	2	30	810	42.178

3. Posiłek	132	79	39.128	12.886
4. Usługi opiekuńcze - ogółem	6	6	3.661	7.514
5. Sprawienie pogrzebu	1	0	3.000	0
6. Inne zasiłki celowe i w naturze	134	112	78.826	52.211
a. w tym zasiłki specjalne celowe	26	14	10.650	4.717
7. Odpłatność gminy z pobyt w domu pomocy społecznej	2	2	39.838	74.534

Źródło: Dane GOPS w Szczutowie ze sprawozdania MP i PS-03.

W 2012 r. wartość udzielonej przez GOPS pomocy w zakresie wskazanym w powyższej tabeli wyniosła 415.347,00 zł, natomiast w 2020 r. - 282.947,00 zł, co wskazuje na 32% spadek wartości przyznanych świadczeń w formie pieniężnej i pozafinansowej.

To kolejny dowód, że w ostatnim dziesięcioleciu standard życia ludności znacząco się poprawił.

Na terenie Gminy funkcjonuje **Dom Pomocy Społecznej im. Jana Pawła II w Szczutowie**. Jest to samorządowa jednostka budżetowa, nadzorowana przez Starostę Sierpeckiego (Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sierpcu). Dom przeznaczony jest dla osób w podeszłym wieku i przewlekle chorych. DPS dysponuje 86 miejscami. Zapewnia swoim mieszkańcom warunki bezpiecznego i godnego życia, intymność, niezależność, samodzielność, a także umożliwia rozwój osobowości. Pracownicy placówki dbają o zapewnienie chorym bliskości, życzliwości, ciepła i ogólnego zainteresowania. Średni miesięczny koszt utrzymania mieszkańca DPS na rok 2021 ustalono na poziomie 4 695,00 (cztery tysiące sześćset dziewięćdziesiąt pięć) złotych.

Przy DPS w Szczutowie działa również **Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Wspólna Sprawa”**, które prowadzi działalność głównie na rzecz osób niepełnosprawnych.

W Szczutowie swoją siedzibę ma **Powiatowy Dom Dzieci** powołany przez Radę Powiatu Sierpeckiego w 2012 roku. Przedmiotem działalności Domu jest:

- Zapewnienie całodobowej opieki i wychowania dziecka całkowicie lub częściowo pozbawionemu opieki rodzicielskiej.
- Zaspokojenie niezbędnych potrzeb dziecka, w szczególności emocjonalnych, edukacyjno – rozwojowych, zdrowotnych, bytowych, społecznych, kulturalno – rekreacyjnych i religijnych.
- Realizacja planu pomocy dziecku.
- Podejmowanie działań w celu powrotu do rodziny, a gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka.
- Przygotowanie dziecka do:
 - godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia,
 - pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki,
 - nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczenia straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych.

PDD dysponuje 14 miejscami. Średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w Powiatowym Domu Dzieci w Szczutowie na 2021 rok ustalono na poziomie 5 070,51 zł (słownie: pięć tysięcy siedemdziesiąt złotych i pięćdziesiąt jeden groszy).

OCHRONA ZDROWIA

Według danych Urzędu Gminy w Szczutowie na terenie gminy działają 2 przychodnie lekarskie NZOZ. Na jedną placówkę przypada średnio 2155 mieszkańców. W 2019 r. udzielono średnio 4,9 porady na jednego mieszkańca w skali roku.

Na terenie Gminy funkcjonują dwa ośrodki zdrowia i dwa punkty apteczne w Szczutowie i w Gójsku.

Ośrodek Zdrowia w Szczutowie (ul. Lipowa 11) – komórki ZOZ w tej jednostce:

- Gabinet lekarza podstawowej opieki zdrowotnej,
- Gabinet medycyny szkolnej,
- Gabinet pielęgniarki środowiskowej - rodzinnej,
- Gabinet zabiegowy + punkt szczepień,
- Pielęgniarka (opieka długoterminowa);

Ośrodek Zdrowia w Gójsku (ul. Sierpecka 10) – komórki ZOZ w tej jednostce:

- Gabinet lekarza podstawowej opieki zdrowotnej,
- Gabinet medycyny szkolnej,
- Gabinet pielęgniarki środowiskowej - rodzinnej,
- Gabinet zabiegowy + punkt szczepień,
- Pielęgniarka (opieka długoterminowa).

Gmina Szczutowo realizuje swoje zadania przy pomocy organizacji pozarządowych, skupiających aktywnych i najbardziej wrażliwych na sprawy społeczne obywateli danego środowiska.

Współpraca gminy z podmiotami nie zaliczanymi do sektora finansów publicznych pozwala skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju społeczno-ekonomicznego Gminy Szczutowo oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców gminy.

Punktem wyjścia do współpracy z organizacjami pozarządowymi jest Program Współpracy Gminy Szczutowo z Organizacjami Pozarządowymi, na realizację, którego w okresie 2018-2020 przeznaczono łącznie kwotę 637.631,57 zł (w kwocie uwzględniono dotację dla WOPR, Ochotniczej Straży Pożarnej i Orkiestry parafialnej).

Na terenie Gminy Szczutowo działają następujące organizacje pozarządowe zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym (na dzień 5.05.2021 r.):

- *TOWARZYSTWO MIŁOŚNIKÓW JEZIORA URSZULEWSKIEGO I SZCZUTOWSKIEGO "PERKOZ"*
- *OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W SZCZUTOWIE*
- *OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W GÓJSKU*
- *OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W PODLESIU*
- *OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W BLINNIE*
- *STOWARZYSZENIE UŻYTKOWNIKÓW DZIAŁEK LETNISKOWYCH W SZCZUTOWIE*
- *OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W MIERZĘCINIE*
- *STOWARZYSZENIE POMOCY OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM "WSPÓLNA SPRAWA"*
- *KRE@KTYWNI*
- *"ORKIESTRA DĘTA ZE SZCZUTOWA"*
- *STOWARZYSZENIE NA RZECZ POMOCY I ROZWOJU LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI "RAZEM"*
- *STOWARZYSZENIE KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH "WESOŁE PODLESIAŃKI"*

Głównym celem Programu est budowanie partnerstwa Gminy Szczutowo z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami, które służyć ma rozpoznawaniu

i zaspokajaniu potrzeb mieszkańców oraz wzmacnianiu roli aktywności obywatelskiej w rozwiązywaniu problemów lokalnych. Zadaniem priorytetowym Programu współpracy są w szczególności:

- wspieranie działań na rzecz bezpieczeństwa nad wodami,
- wspieranie działań na rzecz ochrony przeciwpożarowej,
- wspieranie działań na rzecz kultywowania piękna i tradycji ziemi szczutowskiej.

Współpraca odbywa się na zasadach: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności. Gmina Szczutowo powierza, a także wspiera wykonywanie zadań publicznych organizacjom pozarządowym. Wsparcie to może mieć charakter finansowy i pozafinansowy. Współpraca finansowa następuje poprzez powierzanie wykonywania zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji.

Współpraca pozafinansowa polega na wzajemnym informowaniu o zaplanowanych kierunkach działalności, realizowaniu wspólnych projektów i inicjatyw na rzecz społeczności lokalnej, współdziałaniu w pozyskiwaniu środków finansowych z innych źródeł, zwłaszcza z funduszy europejskich, popularyzowaniu działalności organizacji pozarządowych w mediach i na stronach internetowych Gminy.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Negatywnym zjawiskiem społecznym, zakłócającym poczucie bezpieczeństwa i obowiązujący porządek prawny jest przestępczość. Z roku na rok obserwuje się wzrost liczby popełnionych czynów karalnych.

Za bezpieczeństwo publiczne Gminy Szczutowo odpowiada Starosta Powiatu Sierpeckiego, Komendant Powiatowej Komendy Policji w Sierpcu oraz Komendant Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Sierpcu. Na terenie Gmin Szczutowo-Rościszewo znajduje się jeden rewir dzielnicowych.

Bezpieczeństwo publiczne w Gminie Szczutowo uzależnione jest od współpracy międzyinstytucjonalnej, zaangażowania środowiska w rozwiązywanie lokalnych problemów związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa, a także od nakładów finansowych na realizację tego zadania publicznego. Istotny jest wskaźnik wykrywalności przestępstw

oraz prowadzenie lokalnej profilaktyki zapobiegania przestępczości np. poprzez akcje uświadamiania osób starszych, osób nieletnich.

Wśród przyczyn przestępczości wymienia się czynniki: biologiczne, psychologiczne, socjologiczne i ekonomiczne. Ogólnie rzecz ujmując, mamy wskaźniki przestępczości o charakterze ogólnym i szczególnym.

Do pierwszej grupy należy zaliczyć: cechy osobiste przestępcy, układy sytuacyjne, zachwianie równowagi psychicznej, frustracje jednostek, grupy społecznej, rozpad więzi nieformalnych, niedomogi w działaniu organizacji formalnych, alkoholizm, rodziny dysfunkcyjne, wadliwe działania systemu oświatowego i wychowawczego.

Do drugiej zaś nędzę, niesprawiedliwość i konflikty społeczne, nierówny podział bogactw, niski stan zdrowotny społeczeństw, dominację jednej grupy społecznej nad innymi – opierającą się jedynie na bogactwie lub posiadaniu siły czy władzy, frustrację wywołaną niespełnieniem podstawowych potrzeb związanych z egzystencją ludzką, masowy wyzysk, nierówne możliwości życiowe i nieszczęścia powodowane przez człowieka, rygorystyczność kodeksów i przepisów prawnych pozostających w niezgodzie z poglądami społeczeństwa, przestarzałe lub nieprzychylnie ludziom ustawodawstwa stosowane w sposób sztywny wobec wielu warstw społecznych.

Analiza danych zamieszczonych w poniższej tabeli pozwala zauważyć, że w roku 2020 w porównaniu do roku 2018 o 13 jednostek wzrosła liczba popełnionych przestępstw kryminalnych. Zapewne na tę negatywną sytuację może mieć wpływ panujący już kilkanaście miesięcy stan pandemii i spowodowane nim niepokoje społeczne.

Tabela 14. Liczba popełnionych przestępstw na terenie Gminy Szczutowo w latach 2018-2020.

ROK	2018	2019	2020
Pełen katalog przestępstw	56	58	58
Kradzież	5	1	1
Kradzież z włamaniem	3	0	-
Przestępstwa kryminalne	18	31	31
Uszkodzenia ciała/uszkodzenie mienia	3	1	1
Przestępstwa w 7 monitorowanych kategoriach uciążliwych społecznie	11	2	2
Prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości	9	11	11

Niealimentacja	18	13	13
Przestępstwa gospodarcze	2	5	5
Przestępstwa z Ustawy o Przeciwdziałaniu Narkomanii	-	2	2

Źródło: Dane KPP Sierpc, Posterunek Rościszewo.

Od 31 maja 2017 r. przestępstwo niealimentacji ma typ kwalifikowany. Do przestępstwa dochodzi, jeżeli łączna wysokość powstałych zaległości stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych albo jeżeli opóźnienie zaległego świadczenia innego niż okresowe wynosi co najmniej 3 miesiące. Zmiana przepisów prawa we wskazanym zakresie sprawiła, że w ciągu ostatnich czterech lat znacznie wzrosła ściągalność alimentów – z 13% do blisko 40%.

W pierwszym półroczu 2019 r. gminy w skali kraju wydały na świadczenia z funduszu alimentacyjnego ponad 580 mln zł. W tym samym czasie dłużnicy zwrócili blisko 230 mln zł.

Znaczący jest również udział przestępstw dot. prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości. Niestety przyzwolenie społeczne na tego typu zachowania i brak odpowiedniej reakcji świadków jest przyczyną wypadków i narażania na niebezpieczeństwo innych uczestników ruchu drogowego.

EDUKACJA

Gmina Szczutowo jest organem prowadzącym dla:

- Szkoły Podstawowej im. Władysława Reymonta w Szczutowie,
- Szkoły Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki w Gójsku.

W szkołach podstawowych w roku szkolnym 2019/2020 uczyło się 335 uczniów. Dodatkowo do oddziałów przedszkolnych, uczęszczało we wskazanym okresie łącznie 83 dzieci.

W roku 2019 na realizację zadań z zakresu oświaty i wychowania Gmina Szczutowo przeznaczyła kwotę **5.937.000,00 zł**.

Dla porównania w analogicznym okresie wydatki w działach:

- pomoc społeczna i pozostałe zadania z zakresu polityki społecznej wyniosły **1.000.700,00 zł**,

- świadczenie wychowawcze Rodzina 500+ wypłacono przeciętnie miesięcznie na rzecz 301 rodzin, w których wychowuje się 683 dzieci, co dało łączną kwotę **3.748.800,00 zł**.

Największy udział w strukturze wydatków budżetu Gminy mają działy:

- oświata i wychowanie – 24,9%
- rodzina – 26,2%.

Natomiast największy udział w strukturze dochodów budżetu Gminy mają działy:

- dochody od osób prawnych, osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej – 147%
- rodzina – 28,0%
- rozliczenia różne – 37,4%.

Tabela 15. Struktura wydatków budżetu Gminy Szczutowo w latach 2017-2019.

Struktura wydatków budżetu gminy według działów	2017	2018	2019
O G Ó Ł E M	100,0	100,0	100,0
Rolnictwo i łowiectwo	4,5	4,0	16,0
Transport i łączność	13,5	13,1	6,7
Gospodarka mieszkaniowa	0,4	0,3	0,1
Administracja publiczna	10,2	10,5	9,3
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,5	0,9	1,9
Różne rozliczenia	-	-	-
Oświata i wychowanie	28,0	28,2	24,9
Pomoc społeczna	4,5	4,5	4,0
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	-	0,0	0,1
Edukacyjna opieka wychowawcza	1,1	0,9	0,6
Rodzina	28,2	28,0	26,2
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	4,2	4,5	4,5
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1,5	1,4	2,7
Kultura fizyczna	0,3	0,4	0,1
Działalność usługowa	0,2	0,1	0,1
Ochrona zdrowia	0,2	0,2	0,3
Pozostałe	2,7	3,0	2,5

Edukacja kształci przyszłe pokolenia, które będą poprzez uzyskane umiejętności przyczyniać się do pomnażania naszego wspólnego, lokalnego dobra. Dobre wykształcenie sprawia, że jednostka rozwija się osobiście, społecznie i ekonomicznie.

Gimnazjaliści w 2018 r. i 2019 r. najlepsze wyniki uzyskali z języka polskiego, natomiast najslabiej wypadł egzamin z matematyki.

Tabela 16. Wyniki egzaminu gimnazjalnego Gmina Szczutowo 2018 r.

Lp.	Przedmioty	Średni wynik
1.	Język polski	61,00%
2.	Historia i WOS	52,00%
3.	Matematyka	46,00%
4.	Przedmioty przyrodnicze	55,00%
5.	Język angielski - podstawy	56,00%
6.	Język angielski - rozszerzony	35,00%

Tabela 17. Wyniki egzaminu gimnazjalnego Gmina Szczutowo 2019 r.

Lp.	Przedmioty	Średni wynik
1.	Część humanistyczna – historia i WOS	49,00%
2.	Część humanistyczna – język polski	46,00%
3.	Przedmioty przyrodnicze	46,00%
4.	Matematyka	39,00%
5.	Język angielski - podstawy	45,00%
6.	Język angielski - rozszerzony	27,00%

Tabela 18. Wyniki egzaminu ósmoklasisty Gmina Szczutowo 2019 r.

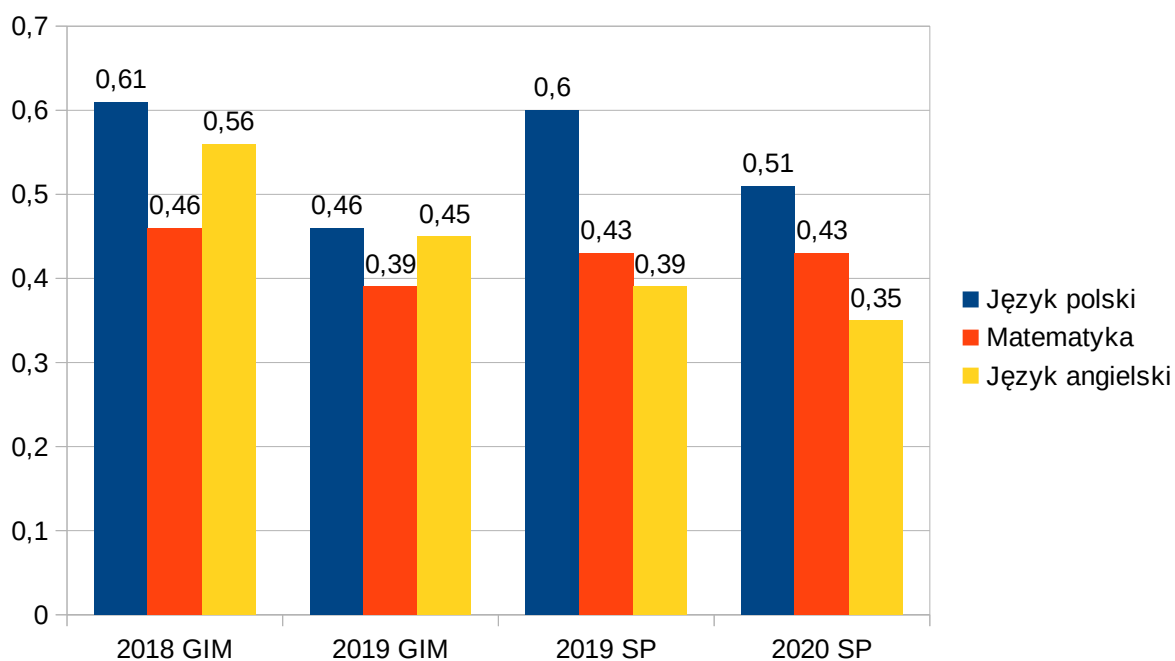
Lp.	Przedmioty	Średni wynik
1.	Język polski	60,00%
2.	Matematyka	43,00%
3.	Język angielski	39,00%

Tabela 19. Wyniki egzaminu ósmoklasisty Gmina Szczutowo 2020 r.

Lp.	Przedmioty	Średni wynik Gmina Szczutowo	Średni wynik powiat sierpecki	Średni wynik Mazowsze	Średni wynik Polska
1.	Język polski	51,00%	52,27%	52,10%	69,00%
2.	Matematyka	43,00%	36,79%	50,60%	46,00%
3.	Język angielski	35,00%	41,18%	59,32%	54,00%

Egzamin ósmoklasisty w 2020 r. w Gminie Szczutowo na tle średnich wyników województwa mazowieckiego i Polski nie napawa optymizmem. Podobnie jak w całym powiecie sierpeckim daleko nam do średniej krajowej, czy wojewódzkiej. Z języka polskiego średni wynik jest o 18 p.p. niższy niż w Polsce, natomiast z języka angielskiego o 19 p.p. niższy.

Wykres nr 5. Średni wynik egzaminu gimnazjalnego i ósmoklasisty w latach 2018-2020 w szkołach Gminy Szczutowo.

Wykres wyraźnie pokazuje, że niezmiennie od kilku lat najlepsze wyniki w Gminie Szczutowo uczniowie osiągają w ramach egzaminów z języka polskiego.

IV. Diagnoza sytuacji społecznej mieszkańców Gminy Szczutowo.

WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO – ZESTAWIENIE PYTAŃ I ODPOWIEDZI

TABELA 20. PYTANIE 1. JEST PAN/I:

Płeć	Ilość osób	Udział %
mężczyzna	39	37,90
kobieta	64	62,10

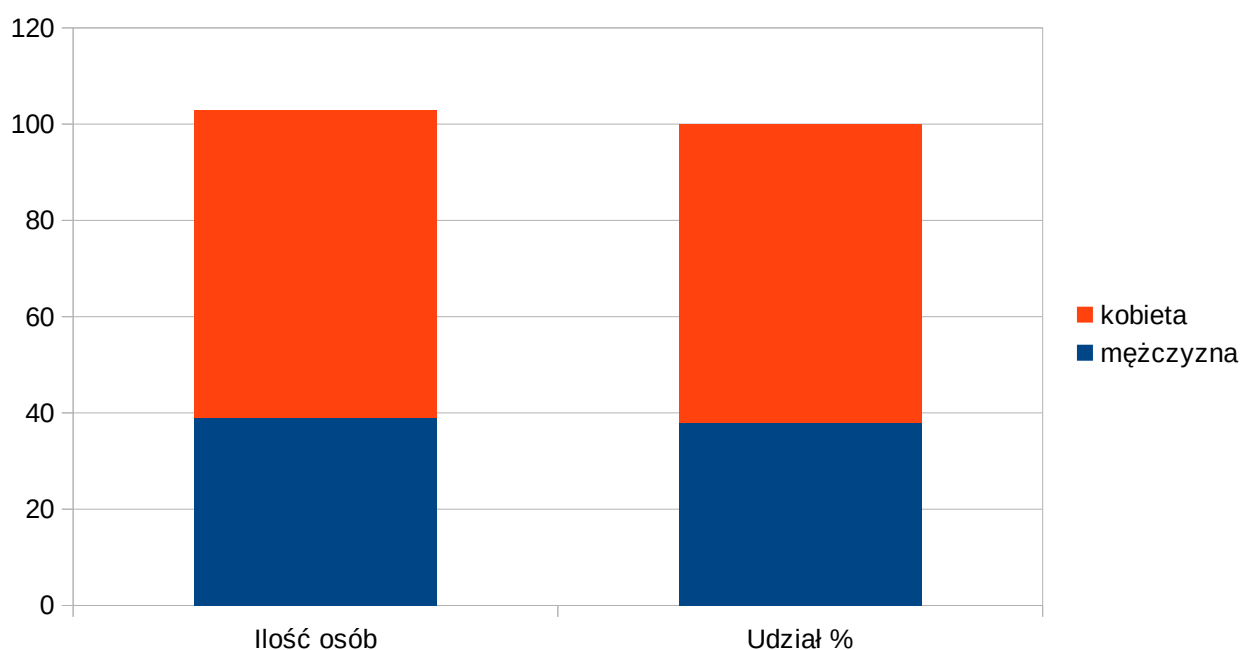

TABELA 21. PYTANIE 2. DO KTÓREJ KATEGORII WIEKOWEJ PAN/I NALEŻY?

Wiek	Ilość osób	Udział %
Do 18 roku życia	5	4,90
18-25 lat	19	18,40
26-35 lat	19	18,40
36-45 lat	27	26,20
46-55 lat	4	3,90
56-65 lat	15	14,60
Powyżej 65 roku życia	14	13,60

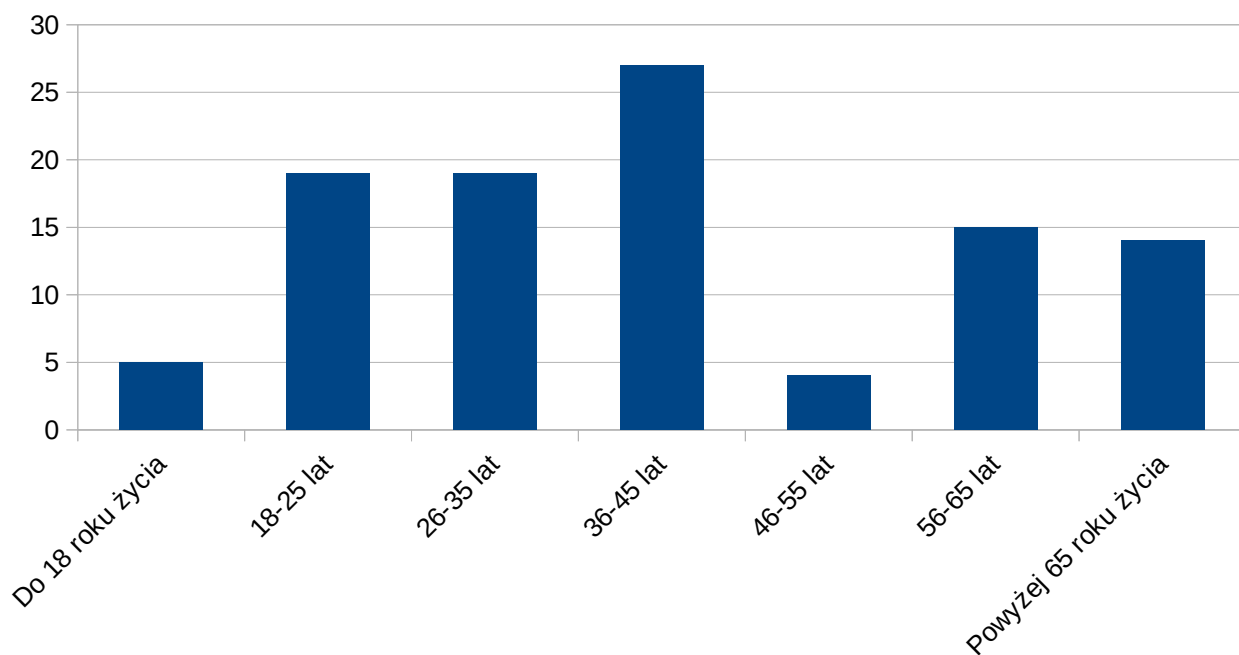

TABELA 22. PYTANIE 3. JAKIE JEST PANA/I WYKSZTAŁCENIE?

Wykształcenie	Ilość osób	Udział %
Podstawowe	18	17,50
Gimnazjalne	2	1,90
Zasadnicze zawodowe	15	14,60
Średnie	38	36,90
Wyższe	30	29,10

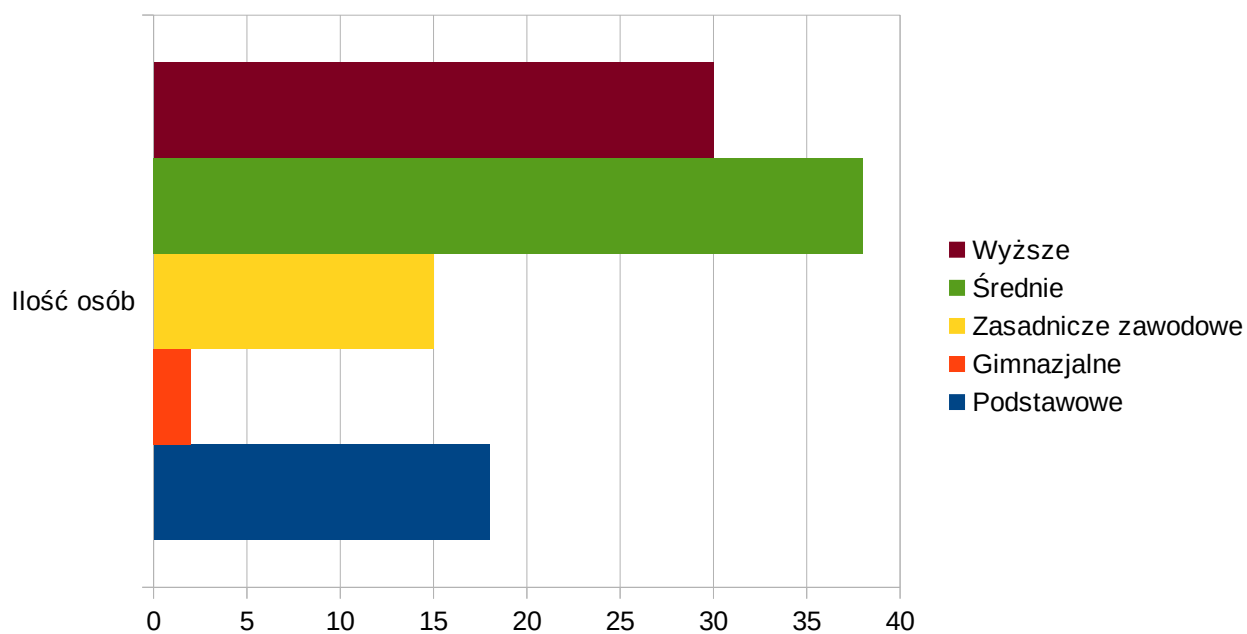

TABELA 23. PYTANIE 4. JAKI JEST PANA/I STATUS NA RYNKU PRACY?

Status na rynku pracy	Ilość osób	Udział %
Uczeń/student	15	14,60
Osoba bezrobotna	17	16,50
Emeryt / rencista	20	19,40
Pracujący we własnym gospodarstwie rolnym	7	6,80
Własna działalność gospodarcza	3	2,90
Osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilno-prawnej	44	42,70

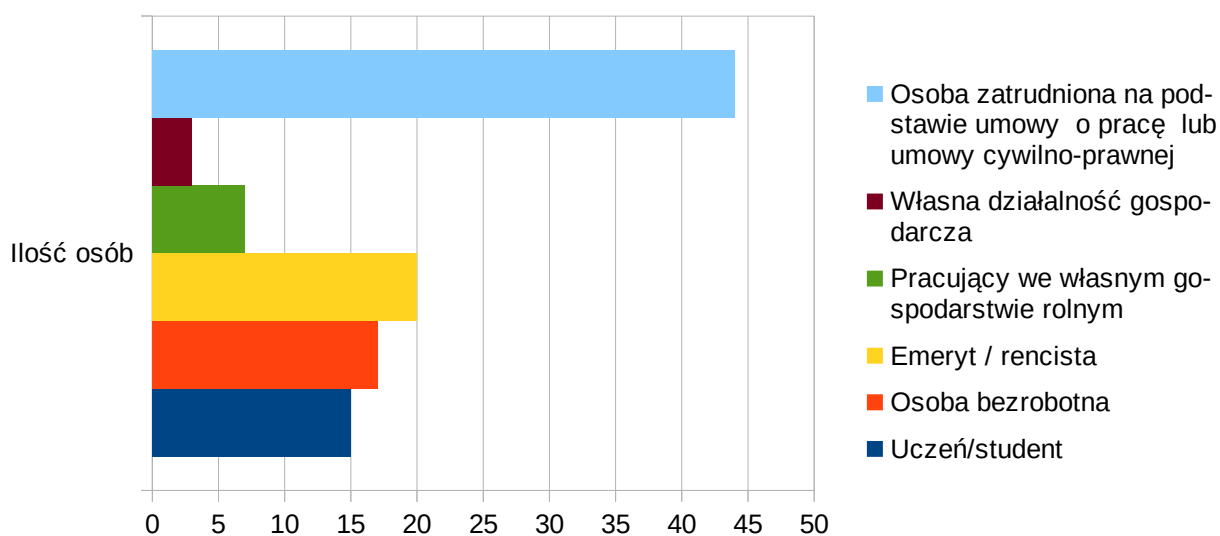

TABELA 24. PYTANIE 5. CZY SPRAWUJE PAN/I OPIEKĘ NAD DZIEĆMI I /LUB INNYMI OSOBAMI ZALEŻNYMI?

Sprawowanie opieki nad innymi osobami	Ilość osób	Udział %
TAK	39	37,90
NIE	64	62,10

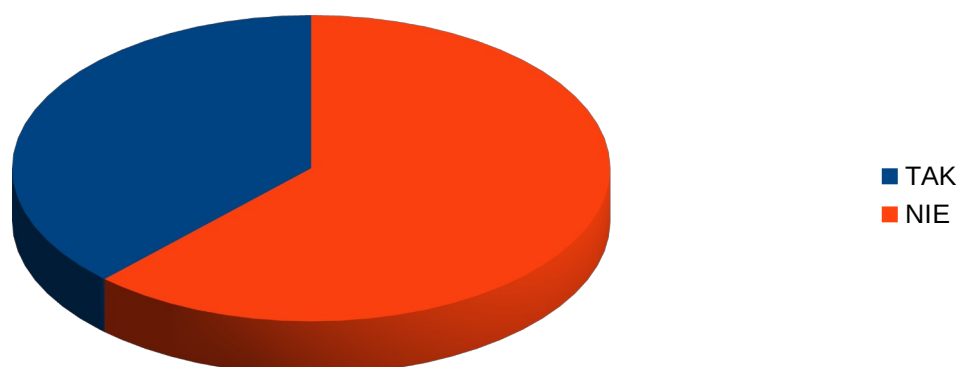

TABELA 25. PYTANIE 6. CZY KORZYSTA PAN(I) ZE WSPARCIA ŚRODOWISKOWEGO, POMOCY FINANSOWEJ/RZECZOWEJ ZE STRONY INSTYTUCJI SPOŁECZNYCH LUB OSÓB PRYWATNYCH?

Korzystanie ze wsparcia środowiskowego	Ilość osób	Udział %
TAK	32	31,10
NIE	71	68,90

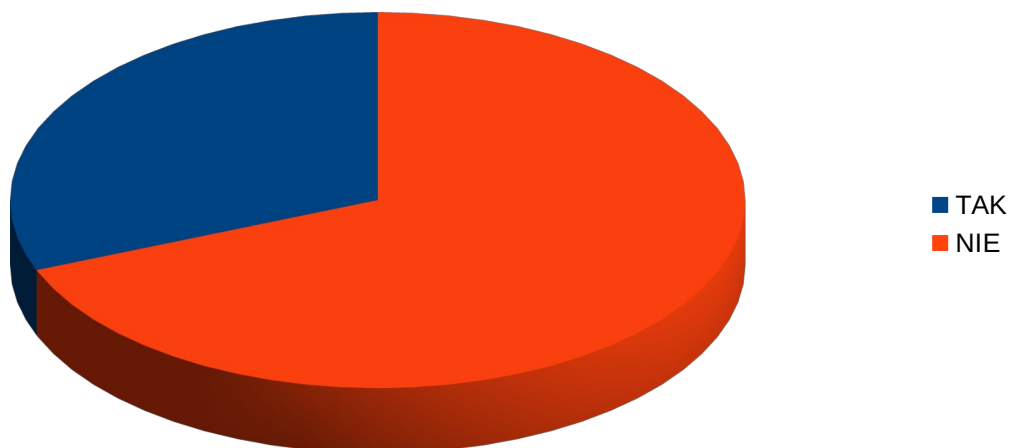

TABELA 26. PYTANIE 7. CZY NALEŻY PAN(I) LUB DZIAŁA W ORGANIZACJI POZARZĄDOWEJ?

Aktywność społeczna w ramach organizacji pozarządowej	Ilość osób	Udział %
TAK	13	12,60
NIE	90	87,40

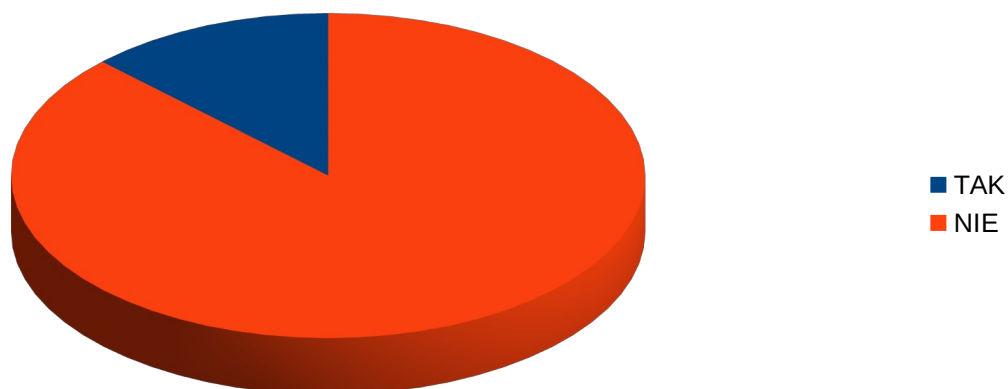

TABELA 27. PYTANIE 8. KTÓRE OSOBY, WEDŁUG PANI/ PANA, SĄ NAJBARDZIEJ ZAGROŻONE WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM ? (PROSZĘ WYBRAĆ MAKSYMALNIE TRZY ODPOWIEDZI).

Osoby najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym	Ilość odpowiedzi
Osoby niepełnosprawne	60
Osoby uzależnione	63
Osoby starsze	64
Rodziny wielodzietne	20
Osoby samotnie wychowujące dzieci	31
Osoby bezrobotne	46

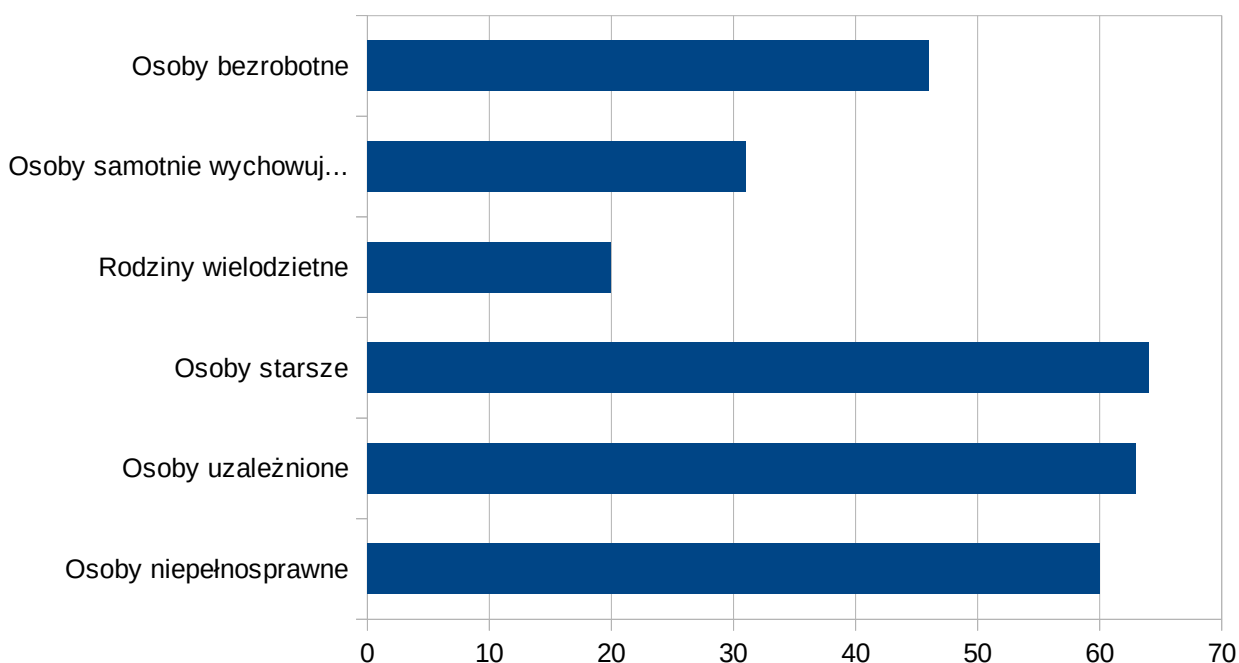

TABELA 28. PYTANIE 9. PROSZĘ WSKAZAĆ 5 PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH, KTÓRE PANA/I ZADANIEM MAJĄ NAJWIĘKSZE NATĘŻENIE W GMINIE SZCZUTOWO.

Główne problemy społeczne w Gminie Szczutowo	Ilość odpowiedzi
Bezrobocie	81
Ubóstwo	29
Alkoholizm	90
Narkomania	13
Przemoc psychiczna i/lub fizyczna	62
Niepełnosprawność	32
Długotrwała lub ciężka choroba	57
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	42
Bezdomność	7
Problemy mieszkaniowe	26

Przestępczość	5
Uzależnienia – hazard, gry komputerowe	26
Cyberprzemoc	3

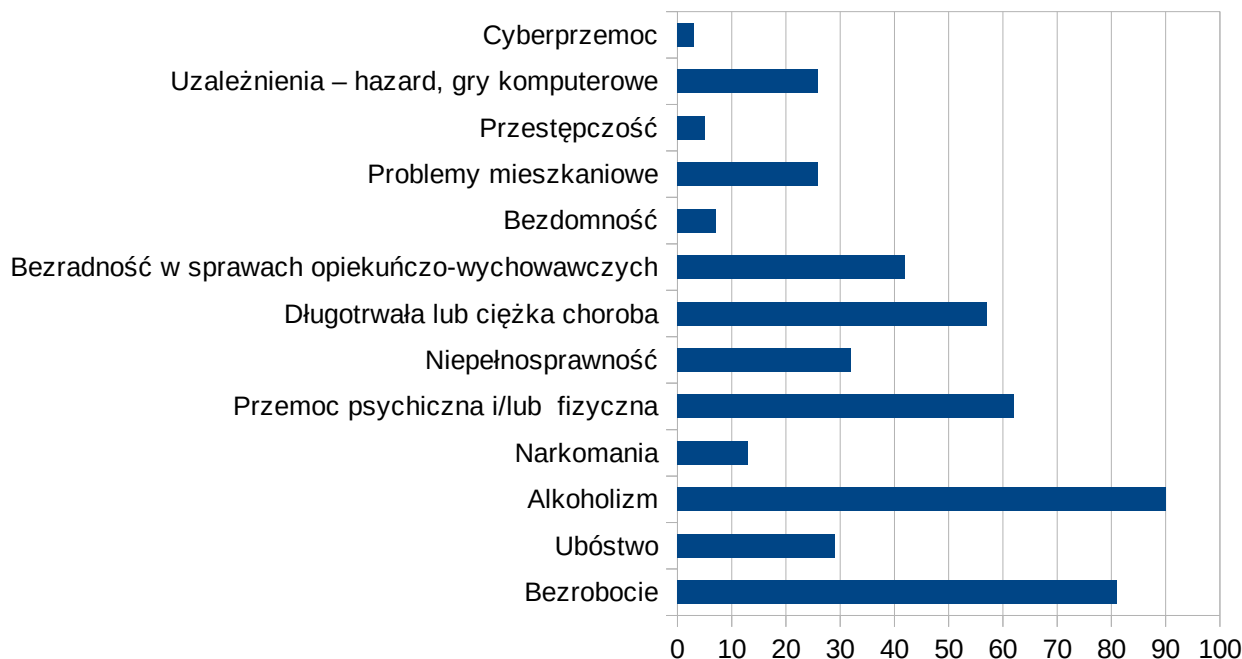

TABELA 29. PYTANIE 10. PROSZĘ WSKAZAĆ WŁASNE POMYSŁY NA MOŻLIWE SPOSOBY ROZWIĄZANIA WYBRANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH?

Propozycja działań zaradczych na problemy społeczne w Gminie Szczutowo	Ilość odpowiedzi
Tworzenie nowych miejsc pracy	33
Inwestycje w infrastrukturę drogową i komunikacyjną	12
Terapie dla uzależnionych, poradnictwo specjalistyczne psychologa	23
Tworzenie i realizacja programów profilaktycznych (edukacja społeczna przeciwdziałanie alkoholizmowi, przemocy domowej)	16
Kursy i szkolenie, dające możliwość zdobycia nowych kwalifikacji, przekwalifikowania, rozwój przedsiębiorczości	11
Tworzenie mieszkań socjalnych	6
Oferta zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży, zajęcia rozwijające zainteresowania	3
Prace interwencyjne dla świadczeniobiorców pomocy społecznej	7
Większa kontrola nad osobami otrzymującymi pomoc społeczną	3
Otwarcie żłobka i/lub wydłużenie pracy przedszkoli, żeby umożliwić rodzicom godzenie obowiązków rodzinnych z pracą zawodową	3
Szerszy dostęp do lekarzy specjalistów i rehabilitacji usprawniającej	7
Zwiększenie inwestycji gminy w ochronę środowiska, odnawialne źródła energii, wymianę kotłów	2

Otwarcie Środowiskowego Domu Samopomocy / hostelu dla osób potrzebujących	2
Lepsze wykorzystanie walorów przyrodniczych gminy i przyciągnięcie turystów	1
Rozbudowa ścieżek rowerowych	1
Przywrócenie komunikacji publicznej	1
Większa kontrola bezpieczeństwa i porządku publicznego	1

TABELA 30. PYTANIE 11. CZY SĄ JAKIEŚ KWESTIE, KTÓRYCH PANA(I) ZDANIEM NIE PORUSZONO W NINIEJSZEJ ANKIECIE, A MAJĄ WPŁYW NA OCENĘ SYTUACJI SPOŁECZNEJ MIESZKAŃCÓW GMINY SZCZUTOWO?

Pozostałe kwestie, mające wpływ na sytuację społeczną w Gminie Szczutowo	Ilość odpowiedzi
Brak żłobka, przedszkola z godzinami pracy dogodnymi dla aktywnych zawodowo rodziców	9
Brak mieszkań socjalnych	3
Niskie wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego	2
Brak kontroli nad rodzinami patologicznymi, żyjącymi z zasiłków OPS i 500+, które niewłaściwie wykonują obowiązki opiekuńczo-wychowawcze	3
Brak grup wsparcia dla osób z problemami przemocy/uzależnienia	4
Ograniczony dostęp do opieki zdrowotnej i lekarzy specjalistów	12

W okresie od 15 lutego do 23 marca 2021 r. została przeprowadzona ankieta badająca opinie mieszkańców Gminy Szczutowo na temat występujących problemów. Anonimową ankietę udostępniono w wersji elektronicznej na stronie BIP Urzędu Gminy w Szczutowie oraz na profilu społecznościowym Wójta Gminy Szczutowo.

W rezultacie w badaniu udział wzięło 103 mieszkańców.

Ankietowani stanowili grupę reprezentującą mieszkańców Gminy Szczutowo w każdym przedziale wiekowym, w każdej formie aktywności zawodowej oraz o różnych poziomach wykształcenia:

- 62 % ankietowanych stanowiły kobiety;
- 44,6 % ankietowanych stanowiły osoby w wieku 26-45 lat;
- 66 % ankietowanych stanowiły osoby z wykształceniem średnim i wyższym;
- 16,5 % ankietowanych stanowiły osoby bezrobotne, a 52,4 % osoby aktywne zawodowo;
- 37,9 % ankietowanych sprawuje opiekę nad dziećmi lub innymi osobami zależnymi;

- 31,1 % ankietowanych korzysta z pomocy społecznej;
- 12,6 % ankietowanych działa w organizacji pozarządowej;
- Ankietowani wskazali, że osobami najbardziej zagrożonymi wykluczeniem społecznym są: osoby starsze, osoby niepełnosprawne, osoby uzależnione;
- Ankietowani wskazali, że problemy społeczne o największym natężeniu w Gminie Szczutowo to: alkoholizm, bezrobocie, przemoc psychiczna i /lub fizyczna, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych;
- Wśród pomysłów na możliwe sposoby rozwiązania wybranych problemów społecznych ankietowani wskazali najczęściej: potrzebę tworzenia nowych miejsc pracy, terapie dla uzależnionych, poradnictwo specjalistyczne, tworzenie i realizacja programów profilaktycznych (edukacja społeczna przeciwdziałanie alkoholizmowi, przemocy domowej);
- Ankietowani wskazali, że dodatkowe kwestie, mające wpływ na ocenę sytuacji bytowej mieszkańców Gminy Szczutowo to: brak przedszkola i żłobka z godzinami pracy dogodnymi dla aktywnych zawodowo rodziców, brak grup wsparcia dla osób z problemami przemocy/uzależnienia, ograniczony dostęp do opieki zdrowotnej i lekarzy specjalistów.

Dzięki tak dobranej grupie respondentów został uzyskany pogląd na aktualne problemy, z jakim borykają się mieszkańcy wszystkich grup społecznych. Każda osoba miała możliwość wypowiedzenia się co do istniejących problemów społecznych, jak również miała możliwość naświetlenia problemów ukrytych, które utrudniają prawidłowe funkcjonowanie w społeczeństwie (dwa pytania otwarte).

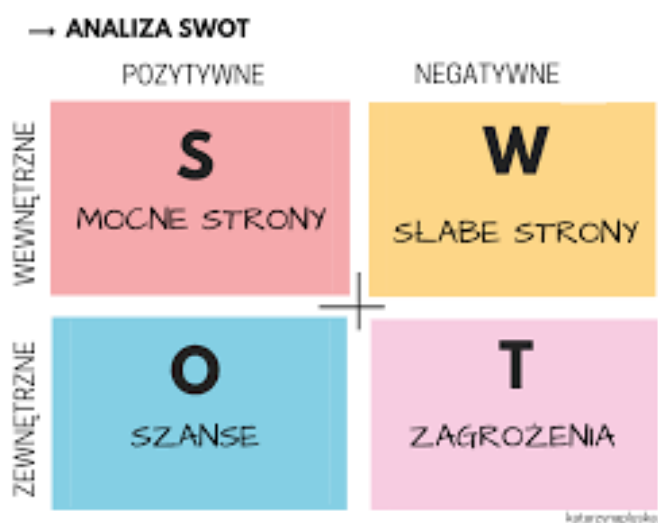
V. Prognoza zmian w zakresie objętym SRPS.

Wstępem do prognozy zmian w zakresie problemów społecznych Gminy Szczutowo będzie dokonanie analizy SWOT.

Analiza SWOT jest jedną z najprostszych i najczęściej stosowanych technik analitycznych. Skrót SWOT pochodzi od czterech angielskich słów: Strengths (silne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse), Threats (zagrożenia).

Pojęcia należy rozumieć następująco:

- SZANSE - to zewnętrzne zjawiska i tendencje występujące w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane będą impulsem rozwoju oraz osłabią występujące negatywne zjawiska.
- ZAGROŻENIA - to wszystkie zewnętrzne zjawiska postrzegane jako bariery dla rozwoju gminy, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń musi być brane pod uwagę przy planowaniu podejmowanych działań.
- MOCNE STRONY - to walory wynikające z uwarunkowań wewnętrznych gminy, które w pozytywny sposób wyróżniają ją spośród innych. Mocne strony mogą być zarówno obiektywnie dane przez naturę (np. liczba osób w wieku produkcyjnym) jak i być zasługą lokalnej społeczności (np. wysoki poziom mobilności i przedsiębiorczości).
- SŁABE STRONY - to konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznego ukształtowania uwarunkowań wewnętrznych. Mogą one dotyczyć całej gminy, jak i jej części. Mogą dotyczyć wszystkich aspektów funkcjonowania gminy, bądź jej poszczególnych elementów.

Właściwe zdiagnozowanie poszczególnych czynników pozwoli na osiągnięcie celów, którym służy analiza SWOT. Celem tym jest:

- unikanie zagrożeń,
- wykorzystywanie szans,
- wzmacnianie słabych stron,
- opieranie się na mocnych stronach.

Poniżej przedstawiono dwie tabele analizy SWOT. W jednej prezentowane są mocne i słabe strony Gminy Szczutowo, w drugiej zaś szanse i zagrożenia. Z uwagi na materię opracowywanego dokumentu z zakresu polityki społecznej zagadnienia ujęte w tabelach ograniczono do sfer mających wpływ na politykę społeczną.

Tabela 31. Analiza SWOT dot. Gminy Szczutowo

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Zasoby przyrodnicze Gminy, • zapewniony dostęp do podstawowej służby zdrowia; • dobrze funkcjonujący system oświaty; • rozwój przedsiębiorczości na terenie Gminy; • działalność stowarzyszeń i organizacji pozarządowych udzielających wsparcia w zakresie pomocy społecznej; • dobra współpraca GOPS z organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy społecznej; • kompetentne i sprawne działanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szczutowie; • realizacja programów wsparcia w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu; • nie występowanie zjawiska bezdomności mieszkańców Gminy; • funkcjonowanie Domu Pomocy Społecznej, Dziennego Domu Senior+ i Powiatowego Domu Dzieci; • funkcjonowanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • brak ośrodka kultury i sportu w Gminie, • niepokojąco wysokie wskaźniki bezrobocia na terenie Gminy, zwłaszcza w grupie osób młodych; • wysoki odsetek osób dotkniętych uzależnieniami; • niski poziom wykształcenia mieszkańców, zwłaszcza osób bezrobotnych; • przeciętny stan dróg; • brak połączeń komunikacyjnych; • wzrost poziomu przestępczości; • brak żłobka, przedszkola z godzinami funkcjonowania dogodnymi dla rodziców aktywnych zawodowo; • utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów (zwłaszcza w dobie pandemii); • brak grup wsparcia, programów profilaktycznych dla osób dotkniętych problemem alkoholizmu, przemocy w rodzinie.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Walory przyrodnicze, rozwój turystyki w obrębie Jeziora Szczutowskiego i Urszulewskiego; • rosnący poziom życia mieszkańców Gminy; • dotacje z Unii Europejskiej przyznawane w ramach funduszy pomocowych; • utrzymanie się pozytywnych trendów dotyczących podnoszenia poziomu wykształcenia wśród mieszkańców; • efekty realizowanych w skali krajowej, 	<ul style="list-style-type: none"> • zmniejszanie się liczby mieszkańców Gminy; • negatywne trendy demograficzne (w tym starzenie się społeczeństwa); • ujemne saldo migracji na terenie Gminy; • odpływ najbardziej przedsiębiorczych i wykształconych osób z terenu gminy; • utrudnienia organizacyjne w dostępie do środków pomocowych UE, brak wystarczających środków na „wkład

<p>wojewódzkiej i powiatowej programów w zakresie polityki społecznej, rodzinnej, koordynacja tych działań.</p>	<p>własny”;</p> <ul style="list-style-type: none"> • dalsze pogarszanie opłacalności produkcji rolnej; • rozwarstwianie się społeczeństwa, podział na biednych i bogatych; • obniżanie dostępności podstawowych usług zdrowotnych finansowanych w ramach NFZ; • powiększanie się obszarów patologii społecznych, pojawianie się nowych zagrożeń (narkomania, cyberprzemoc); • bierność i pasywność osób objętych pomocą społeczną, nasilanie się postaw roszczeniowych.

Ankietowani wskazali, że problemy społeczne o największym natężeniu w Gminie Szczutowo to: alkoholizm, bezrobocie, przemoc psychiczna i /lub fizyczna, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. Wskazane problemy są tożsame z najczęściej występującymi powodami przyznania pomocy społecznej.

Omówimy teraz uwarunkowania, najczęściej występujących w naszej Gminie problemów społecznych i dokonamy prognozy zmian, jakie mogą nas w tym zakresie czekać w przyszłości.

PRZEMOC PSYCHICZNA I/LUB FIZYCZNA

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie przemoc w rodzinie, to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (tj. małżonka, dzieci, rodziców, rodzeństwa, powinowatych, przysposobionych oraz ich małżonków, a także innych osób wspólnie zamieszkujących i gospodarujących), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się:

- intencjonalnością, która określa działania sprawcy, jako zamierzone; stosując przemoc sprawca pragnie przejąć kontrolę nad ofiarą, jest on przekonany, iż wyłącznie on wie, jakie działania są dla ofiary najlepsze, stąd podejmuje w ważnych sprawach decyzje za swoją ofiarę, uznając ją za całkowicie niezdolną do stanowienia o sobie samej,
- asymetrią/brakiem równowagi sił, która wynika z obecności w rodzinie wyraźnych różnic zarówno w aspekcie materialnym, ekonomicznym, fizycznym jak i psychicznym, społecznym czy kulturowym, pojawiające się dysproporcje zwiększają przewagę sprawcy nad ofiarą, czyniąc ją coraz bardziej bezradną i bezsilną,
- naruszeniem godności i praw poprzez poniżające traktowanie ofiary, sprawca wzbudza w ofierze poczucie bezwartościowości, pozbawia prawa do szacunku, ochrony zdrowia i godnego życia,
- powodowaniem cierpienia i szkód, tj. cierpieniem fizycznym i psychicznym ofiary na skutek systematycznej przemocy ze strony partnera, traumatyczne przeżycia wpływają na funkcjonowanie i zdrowie psychiczne; osoby takie często żyją w przekonaniu, iż zasługują na takie wynaturzone i nieludzkie traktowanie, popadają w niemoc i w ten sposób starają się usprawiedliwić własną bezsilność, wycofanie z działań skierowanych na otrzymanie pomocy, czy brak wsparcia z zewnątrz, godzą się na przemoc, a winą za nią obarczają siebie.

Rodzaje przemocy:

- przemoc fizyczna - jej celem jest zadanie ofierze bólu fizycznego, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia, wyraża się m.in. jako: popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, rzucanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, nieudzielenie koniecznej pomocy, itp.,
- przemoc seksualna - to działanie zmuszające ofiarę do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych lub zdeprecjonowania jej seksualności, wyraża się m.in. przez: wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytykę seksualności kobiety, itp.,

- przemoc psychiczna - to zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzanie w niej strachu, wyraża się m.in. jako wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna, domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu, pożywienia, stosowanie gróźb, itp.,
- przemoc ekonomiczna - to każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy, wyraża się m.in. jako odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspakajanie podstawowych materialnych potrzeb rodziny,
- zaniedbanie - to ciągle niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Przemoc domowa nie jest jednorazowym czynem. Często ma długą, nawet kilkunastoletnią historię. Zwykle powtarza się według zauważalnej prawidłowości zwanej cyklem przemocy. Cykl przemocy składa się z trzech następujących po sobie faz:

- faza narastania napięcia - początkiem cyklu jest zwykle wyczuwalny wzrost napięcia, przyczyny napięcia mogą tkwić poza rodziną, czasami są to błahostki powodujące wzrost napięcia i przyczyniające się do powstawania agresji;
- faza ostrej przemocy - następuje wybuch agresji, sprawca zamienia się w kata, może dokonać straszliwych w skutkach czynów, nie zwracając uwagi na krzywdę innych, w tej fazie ofiary najczęściej decydują się na wzywanie pomocy, złożenie skargi;
- faza miodowego miesiąca - faza skruchy i okazywania miłości, sprawca zaczyna dostrzegać to, co się wydarzyło, próbuje załagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły, próbuje przekonać ofiarę, że teraz będzie inaczej, że jego zachowanie się nigdy nie powtórzy, ofiara mu wierzy i zostaje z nim, odwołuje zeznania, jednak po jakimś czasie wszystko zaczyna się od nowa; przemoc z czasem się nasila, za każdym razem jest coraz gorzej, sprawca zwykle zaczyna od uszczypliwej uwagi, lekkiego popchnięcia, siarczystego przekleństwa, by po jakimś czasie dopuścić się ciężkiego uszkodzenia ciała, wymyślnych psychicznych tortur, trwałego okaleczenia ofiary, a nawet jej zabójstwa.

Z diagnozy zjawiska wynika, że najczęściej kobiety doznają przemocy w rodzinie. Może być wiele przyczyn tego faktu. Często kobieta wiodąca życie ze sprawcą przemocy jest zależna materialnie od niego, podporządkowana, uległa, będąca w nielicznych kontaktach z innymi ludźmi. Często tłumaczy zachowanie partnera jego nastrojem, przykrościami, których doznał na przykład w pracy lub przeżyciami z jego dzieciństwa. Przestraszona, z poczuciem własnej niemocy i bezwartościowości z głębokim przeświadczeniem, że zasługuje na to, co ją spotyka, uważa, że nie ma wyjścia z sytuacji. Jednakże z drugiej strony nie może znieść dłużej agresji partnera, szybko tłumaczy sobie, że to ostatnie pobicie. Wstydzi się mówić o swoim związku i sposobie traktowania jej przez partnera. Krańcowo zależna emocjonalnie od partnera nie wyobraża sobie życia poza związkiem, ale też nie wyobraża sobie dalszego życia z nim. Kobieta będąca ofiarą przemocy może być również niezdolna do samoobrony w sytuacji, gdy jest chora, ciężarna, niepełnosprawna fizycznie, upośledzona umysłowo czy chora psychicznie. Rozpatrując problematykę przemocy domowej, najczęściej czyni się to w kontekście kobiety będącej ofiarą przemocy i mężczyzny występującego w roli sprawcy przemocy. W literaturze oraz publikacjach popularnonaukowych coraz częściej pojawiają się artykuły poruszające temat przemocy wobec mężczyzn. Pojawiają się także dane również z jednostek na terenie powiatu. Analiza zjawiska przemocy w rodzinie wskazuje, iż kobiety stanowią najliczniejszą grupę ofiar przemocy, ale mężczyźni, mimo, że stanowią mniej liczną grupę, to w ten sam sposób doświadczają psychicznych konsekwencji tego aktu. Mężczyzna bywa poniżany, wyzywany, ośmieszany, kontrolowany, krytykowany, szantażowany i narażony na groźby ze strony kobiety. Pozostający w związkach małżeńskich mężczyźni - mający dzieci, są często straszeni przez kobiety ograniczeniem lub całkowitą utratą kontaktu z dziećmi.

Przemoc wobec dzieci niesie poważne konsekwencje w ich życiu teraźniejszym, jak i w dorosłości. Stąd bardzo ważne jest rozpoznanie symptomów stosowania różnych form przemocy wobec dzieci, zapewnienie im właściwej opieki i ochrony ich praw. Konieczna jest znajomość form i skali przemocy.

Dzieci wychowujące się w rodzinach, gdzie występuje przemoc narażone są na dwa rodzaje traumatycznych doświadczeń. Pierwsze dotyczy dzieci, które są bezpośrednimi ofiarami przemocy, drugie zaś dzieci, które są świadkami przemocy. Na podwójne niebezpieczeństwo narażone są dzieci, które same doświadczają przemocy i są jej świadkami. Wiele dzieci bezpośrednio staje się ofiarami przemocy, gdy próbuje powstrzymać sprawcę. Przemoc stosowana wobec dzieci może przybierać postać przemocy fizycznej, emocjonalnej,

seksualnej. Oprócz widocznych skutków przemocy w czasie jej trwania obserwuje się także skutki odroczone. Doświadczenia przeżyte w dzieciństwie mają wpływ na całe życie. Dzieci poznają świat i rządzące nim prawa, a także swoje w nim miejsce poprzez pryzmat domu rodzinnego. W domach, gdzie mężczyzna znęca się nad kobietą, chłopcy uczą się agresji wobec kobiet. Dziewczynki zaś, tego, że by żyć z w pełni zadowolonym mężczyzną, trzeba być bitą, poniżaną. W rodzinie gdzie ojciec bije matkę i/lub dzieci następuje modelowanie agresji. Dzieci, które na co dzień obserwują okrutne traktowanie, przejawiają różne formy agresji wobec rówieśników, nauczycieli, innych osób. Jeśli wobec dziecka dodatkowo stosowane są zbyt surowe kary, nieadekwatne do winy w dziecku utrwała się poczucie niesprawiedliwości, gniewu i zaczyna ono szukać akceptacji poza domem. Dzieci te często mają problemy z nauką, koncentracją uwagi, powtarzają klasy, wagarują. Innym sposobem ucieczki od problemów jest nadużywanie alkoholu, palenie papierosów, czy branie narkotyków. W ekstremalnych przypadkach dzieci krzywdzone przez swoich najbliższych podejmują próby samobójcze, dokonują samookaleczenia.

W Gminie Szczutowo przyjęto „Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy.” Badanie zjawiska przemocy w rodzinie jest jednak bardzo trudne z uwagi na kwestie świadomości społecznej (a więc też stereotypów). W ciągu ostatnich 10 lat zmniejszył się odsetek osób, które uważają, że są sytuacje, że dziecku trzeba dać klapsa (z 78% do 61%). W środowiskach dotkniętych przemocą od pokoleń może ona uchodzić za coś „normalnego”. W takich sytuacjach część osób doznających przemocy nie zgłasza się po pomoc, bo też ani nie widzi takiej potrzeby, ani nie dostrzega sensu w takim działaniu. Taki człowiek zapytany o to, czy jest osobą doznającą przemocy w rodzinie, może też zaprzeczyć i być w pełni przekonany, że tak właśnie jest.

Inne osoby doznające przemocy w rodzinie są świadome swojej sytuacji, ale czy przez poczucie wstydu, czy przekonanie o nieuchronności swego losu, nie proszą o pomoc i nie przyznają się do bycia osobą doznającą przemocy.

Mogłoby się wydawać, że jasną odpowiedź przynosić będą statystyki policyjne czy sądowe. Tymczasem należy pamiętać, że:

- przemoc w rodzinie jest w dużej mierze zjawiskiem ukrytym i wiele osób doznających przemocy w rodzinie nie zgłasza się po pomoc,

- przedmiotem działań policji, prokuratury oraz sądów są zasadniczo przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece (tj. z art. 207 kk) - warto zaznaczyć, że sama przemoc ekonomiczna w oderwaniu od innych typów przemocy nie jest przestępstwem,
- umorzenie sprawy nie musi oznaczać tego, że przemoc w rodzinie nie miała miejsca; może natomiast wiązać się z tym, że nie został zebrany odpowiedni materiał dowodowy.

Na terenie powiatu w roku 2019 stwierdzono popełnienie 797 przestępstw. Alkohol spożywany w nadmiernych ilościach jest przyczyną wielu konfliktów rodzinnych czy sąsiedzkich. Stąd właśnie rodzą się nieporozumienia, kłótnie i przemoc domowa, która w wielu przypadkach kończy się interwencją Policji. W wielu przypadkach Policja zmuszona jest izolować sprawców przemocy w pomieszczeniach dla Osób Zatrzymanych w KPP w Sierpcu. Po stwierdzeniu przemocy w rodzinie sporządzana jest Niebieska Karta i przesyłana do Zespołów Interdyscyplinarnych w gminach, które pomagają ofiarom tej przemocy.

W 2019 roku policjanci na terenie całego powiatu sierpeckiego przeprowadzili łącznie 4011 interwencji, w tym 1479 interwencji domowych. W trakcie interwencji domowych w 79 przypadkach stwierdzono przemoc w rodzinie, wdrażając procedurę Niebieskiej Karty."

W Gminie Szczutowo 2 razy w miesiącu dostępni są terapeuci uzależnień. W ciągu 2019 roku korzystały z jego porad 2 osoby. W latach 2017-2019 odpowiedni 13 - 12 - 6 osób otrzymało wsparcie z powodu doznania przemocy w rodzinie.

Liczba rodzin (Liczba Niebieskich kart) objętych działaniami Zespołu Interdyscyplinarnego przedstawia się następująco:

- rok 2017 - 16 rodzin,
- rok 2018 - 17 rodzin,
- rok 2019 - 15 rodzin.

Większość osób stosujących przemoc to mężczyźni - w 2017r. - 93%%, w 2018r. - 95%, w 2019r. - 95%.

Najczęściej zgłaszaną formą przemocy była przemoc psychiczna i przemoc fizyczna.

Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego. Powiat (PCPR) realizuje

od 2008 r. program korekcyjno - edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie. W 2020r. nie realizowano zadania - brak zainteresowania sprawców.

Uczestnictwo w programie jest dobrowolne, W poprzednich latach spotkania odbywały się co tydzień, w dni wolne od pracy, w siedzibie PCPR, grupa podczas zajęć miała kontakt tylko z prowadzącymi. Podczas rozmów indywidualnych z uczestnikami poruszano kwestie rodzinne uczestników, konkretyzowano zalecenia i wskazówki dot. zasad postępowania w danych warunkach, analizowano poszczególne sytuacje życiowe uczestników, itp.

W sumie do programie przystąpiło kilka osób. Wśród uczestników były osoby, zobowiązane do uczestnictwa wyrokami sądu karnego.

W zakresie merytorycznym Programu: uczestnicy zdobyli wiedze o możliwych zachowaniach bez znamion przemocy, niezastraszających, partnerstwie w związku, poszanowaniu drugiej osoby, wpływie przemocy na funkcjonowanie rodziny, poznali metody i techniki pozwalające na uniknięcie agresywnego zachowania, nauczyli się rozpoznawać symptomy zapowiadające zachowania przemocowe, poznali umiejętności nazywania i wyrażania emocji, zdrowego rozwiązywania sporów.

W ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie PCPR oferuje pomoc ofiarom przemocy w postaci poradnictwa specjalistycznego. Centrum prowadzi specjalistyczne poradnictwo, w ramach którego ofiary przemocy w rodzinie mogą skorzystać z pomocy psychologa, prawnika. Ponadto dzieci, które są dotknięte problemem przemocy w rodzinie mogą uzyskać pomoc ze strony psychologa zajmującego się pracą z dziećmi autystycznymi oraz z zaburzeniami rozwojowymi. W siedzibie PCPR prowadzone są również spotkania grupy wsparcia dla kobiet doświadczających przemocy.

BEZROBOCIE

W ujęciu podmiotowym, bezrobocie oznacza stan beczynności zawodowej osób zdolnych do pracy i zgłaszających gotowość jej podjęcia. Konsekwencjami bezrobocia dla społeczeństwa są: znaczne koszty świadczeń na rzecz osób bezrobotnych, które obciążają budżet państwa, samorządu lokalnego i często powodują wzrost podatków, obniżenie popytu na towary i usługi. Bezrobocie wywiera także piętno w codziennym funkcjonowaniu osób bezrobotnych, przede wszystkim powoduje pogorszenie standardu życia w związku z czym

rośnie poczucie bezsilności, beznadziejności, niepewność prowadzące często do izolacji społecznej, problemów rodzinnych oraz zdrowotnych.

O szansach wyjścia z bezrobocia w dużym stopniu decyduje poziom wykształcenia i przygotowania zawodowego. Trudna sytuacja na rynku pracy implikuje zarazem trudną sytuację finansową tych osób, ponieważ zdecydowana większość nie posiada prawa do zasiłku dla bezrobotnych. Pomimo swej odmienności, bezrobocie istniejące na obszarach wiejskich jest ściśle powiązane z deficytem miejsc pracy w regionach miejskich. Bezrobocie na terenach wiejskich wzrasta wraz ze zwiększaniem się liczby bezrobotnych w miastach. Sądzić należy, że zła sytuacja na miejskich rynkach pracy wpływa na bezrobocie wiejskie.

W najgorszej sytuacji (ze wszystkich grup ludności w gminie Szczutowo) znajdują się wiejska ludność nierolnicza (bezrolna). Dotknęły ją bowiem wszystkie negatywne skutki transformacji. Duża część tej ludności ulega procesowi marginalizacji i „społecznemu odrzuceniu”.

Charakterystyka poziomów intensywności problemu społecznego:

Poziom niski (1):

Osoba bezrobotna, czyli niepracująca, aktywnie poszukująca zatrudnienia w ciągu ostatniego miesiąca oraz gotowa podjąć pracę w ciągu najbliższych dwóch tygodni. Nie występuje efekt zniechęcenia bezskutecznym poszukiwaniem zatrudnienia.

Poziom średni (2):

Osoba zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy jako bezrobotna stosująca głównie bierne metody poszukiwania zatrudnienia. Osoba bezrobotna średnio-okresowo. Osoba doświadczająca „pułapki bezrobocia”.

Poziom wysoki (3):

Osoba pozostająca bez pracy długookresowo, zniechęcona poszukiwaniem zatrudnienia. Nie pracuje od co najmniej dwóch lat. Nie współpracuje ze służbami zatrudnienia. Osoba doświadczająca „pułapki bierności”.

Ważnym zagadnieniem jest zjawisko tzw. „szarej strefy”, czyli pracy najemnej, bez nawiązywania stosunku pracy pomiędzy pracodawcą, a pracownikiem. Z tytułu wykonywania pracy nie rejestrowanej, pracownik nie uzyskuje ubezpieczenia społecznego, okres wykonywania tej pracy nie jest również zaliczany przez ZUS jako okres składkowy, a pracodawca nie odprowadza na konto ZUS i Funduszu Pracy odpowiednich sum z tytułu wypłaconego wynagrodzenia oraz nie odprowadzany jest podatek. Praca w „szarej strefie” jest to praca na własny rachunek, ma charakter doraźny, czasowy. Dane GUS wskazują, że najwięcej osób pracujących „szarej strefie” wykonuje pracę w usługach budowlanych (30,4 % ogółu pracujących w „szarej strefie”) i przy pracach ogrodniczo – rolnych (20,6 %), a następnie w tzw. usługach sąsiedzkich (17,3%) oraz w handlu (5,8%). W wyżej wymienionych czterech działach pracowało 75 % wykonujących pracę niezarejestrowaną.

Szara strefa przynosi wiele strat gospodarce, gdyż nie wpływają podatki i nie są odprowadzane składki na ubezpieczenie społeczne, co uniemożliwia zabezpieczenie ludzi przed skutkami wypadków losowych i na starość. Dużym atutem niwelowania szarej strefy jest propagowanie podejmowania własnej działalności gospodarczej. Daje to, bowiem możliwość nie tylko wszelkich ubezpieczeń wymaganych prawem, ale i ubiegania się o różnego typu dofinansowania na rozwój działalności, możliwość zatrudnienia kogoś z najbliższego otoczenia, dając mu również pełne prawa pracownicze.

ALKOHOLIZM

Kolejną z grup dysfunkcyjnych, która objęta jest wsparciem ze strony systemu pomocy społecznej, stanowią osoby uzależnione od alkoholu. Nadużywanie napojów alkoholowych stanowi dziś bezsprzecznie jeden z najpoważniejszych problemów. Zjawisko to stwarza problem złożony i trudny do przezwyciężenia dla wielu mieszkańców i nie zależy od płci, wieku ani poziomu wykształcenia. Jego rozmiar i niszczycielskie działanie daje się zaobserwować wśród klientów pomocy społecznej.

Z problemem nadużywania alkoholu pracownicy socjalni spotykają się od wielu lat, niepokojącym jest jednak fakt wzrastania liczby osób uzależnionych od alkoholu i obniżania wieku pierwszego z nim kontaktu.

W rodzinach, które objęte są pomocą socjalną pracownicy dość często obserwują stwarzanie sytuacji sprzyjających picciu alkoholu, stosowanie zachęty do jego spożywania i przedstawianie łatwości jego zdobywania. Szczęólnego znaczenia w tych rodzinach nabiera wzorzec picia alkoholu i niekorzystny wpływ rozbieżności między zachowaniem rodziców a wymaganiami stawianymi wobec dziecka, co do spożywania alkoholu, brak kontroli ze strony rodziców i stosowanie niewłaściwych metod wychowawczych. W wielu środowiskach daje się zauważyć zjawisko "dziedziczenia" alkoholizmu. Problem nadużywania alkoholu przez podopiecznych pomocy społecznej jest bardzo skomplikowany, ponieważ obok alkoholizmu występują zaburzenia komunikacji między członkami rodziny, bieda, problemy wychowawcze i zdrowotne. Alkoholizm to częsta przyczyna interwencji sądu w sprawy opiekuńczo – wychowawcze.

Praca z tak zaburzonymi klientami jest bardzo trudna, długotrwała i często skazana na niepowodzenie. Z pomocą w pracy z osobami uzależnionymi pracownikom socjalnym przychodzi Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Osoby uzależnione kierowane są na badania w przedmiocie uzależnienia od alkoholu, gdzie najczęściej Sąd Rodzinny wydaje wobec nich postanowienie o konieczności leczenia odwykowego. Poza tym osoby uzależnione mogą same dobrowolnie zgłaszać się na leczenie odwykowe do Poradni Leczenia Uzależnień w Sierpcu. Są tam zatrudnieni psychoterapeuci, prowadzona jest wstępna diagnoza i rozmowy motywujące do leczenia odwykowego oraz grupa wsparcia dla osób uzależnionych.

Alkoholizm jako kwestia społeczna jest ściśle związana z innymi problemami społecznymi. Generuje duże koszty zarówno społeczne jak i finansowe na szczeblu gminnym, powiatowym, wojewódzkim i krajowym. Dotychczas nie ma szybkich i skutecznych metod zwalczania tego problemu. Do zadań obowiązkowych własnych każdego samorządu gminy należy opracowanie i realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w którym określone są działania w zakresie profilaktyki alkoholowej.

W Gminie Szczutowo została powołana Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, jest zatrudniony psychoterapeuta, realizowane są programy profilaktyczne w szkołach. Najmniej skutecznym działaniem jest kierowanie osób uzależnionych na przymusowe leczenie odwykowe. Postanowienia Sądu Rodzinnego określające konieczność leczenia odwykowego często są mało realne do wykonania ze względu na niechęć osób uzależnionych do leczenia.

Sama liczba osób korzystająca ze wsparcia GOPS w Szczutowie z powodu uzależnienia nie pokazuje skali problemu ze względu na jego złożoność. Należy wziąć pod uwagę: liczbę interwencji policji w sprawie sprawców przemocy pod wpływem alkoholu, liczbę rodzin bezradnych wychowawczo z powodu uzależnienia opiekunów, długotrwałe choroby, ubóstwo, bezrobocie, przestępczość pod wpływem alkoholu.

Charakterystyka poziomów intensywności problemu społecznego:

Poziom niski (1)

Okresowe używanie środków psychoaktywnych i alkoholu. Wzrost tolerancji i ochoty na używki. Nie występują skumulowane szkody, ale mogą mieć miejsce zdarzenia, które skutkują określonymi konsekwencjami zdrowotnymi, społecznymi, itp. (szczególnie w odniesieniu do młodzieży). Osoba potrafi pełnić określone role społeczne.

Poziom średni (2)

Nadużywanie środków psychoaktywnych i alkoholu. Występują trudności z pełnieniem określonych ról społecznych, zagrożenie stabilności zawodowej. Zaniedbywanie rodziny, konflikty domowe, pogłębiające się uzależnienie psychiczne i fizyczne, pojawiające się szkody zdrowotne. Stan wymagający zaangażowania służb, terapeuty. Osoba traci role społeczne.

Poziom wysoki (3)

Uzależnienie od środków psychoaktywnych i alkoholu. Picie lub branie stanowią dominujący wymiar funkcjonowania jednostki i skutkują niemożnością wypełniania podstawowych ról społecznych. Zalecana terapia stacjonarna lub ambulatoryjna. Może występować zerwanie więzi społecznych.

Prognoza i rekomendacje:

Z analizy SWOT wynika, że należy wzmocnić działania profilaktyczne, kierowane do dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym, kreować zdrowy styl życia bez uzależnień, wzmocnić rolę liderów młodzieżowych w środowiskach rówieśniczych. Alkoholizm to poważny problem, który wymaga kontynuacji dotychczas prowadzonych działań wśród mieszkańców gminy Szczutowo. Problem przemocy w rodzinie bardzo często związany jest z uzależnieniami.

Działania w tym zakresie są trudne, ze względu na problemy z ich zdiagnozowaniem i leczeniem.

BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO- WYCHOWAWCZYCH

Główne przyczyny niewydolności opiekuńczo-wychowawczej rodzin to:

- wyuczona bezradność
- ubóstwo,
- alkoholizm,
- przemoc,
- brak pozytywnych wzorców w rodzinach i wsparcia społecznego.

Wszystkie te elementy oddziałują negatywnie na psychikę człowieka, prowadzą do nerwic, depresji. Obniżenie nastroju wpływa niekorzystnie nie tylko na samopoczucie, ale także na stosunki z otoczeniem, wydajność w pracy. Osłabiony psychicznie człowiek nie radzi sobie w podstawowych sprawach związanych z opieką i wychowaniem dzieci. Dzieci z takich rodzin zazwyczaj są zaniedbane, cechuje je brak pewności siebie, są mniej ambitne i gorzej przystosowane do życia w społeczeństwie, a nierzadko agresja staje się sposobem na przełamanie trudności - często pozostają w konflikcie z prawem. Zmianę tej sytuacji wśród mieszkańców naszej gminy, poprawić może plan profilaktyki - przeciwdziałania tym zagrożeniom.

Osoby ze schorzeniami cywilizacyjnymi, do których należą także depresje czy nerwice powinny mieć łatwiejszy dostęp do informacji na ich temat i ewentualnego leczenia tych schorzeń, w zależności od potrzeb: farmakologicznego, terapeutycznego. To ostatnie jest trudniejsze w realizacji, ale dużo bardziej efektywne. Dużym powodzeniem cieszą się terapie z zastosowaniem technik relaksacyjnych. Realizacja tego zadania jest jednak trudna, wymaga nakładu środków finansowych, zatrudnienia odpowiednio wykwalifikowanej kadry pracowników, a przede wszystkim zrozumienia problemu przez osoby, których ten problem dotyczy.

Problemem pośrednim jest też niewydolność wychowawcza. Szybkie tempo życia, niewystarczająca ilość czasu poświęcona dzieciom oraz brak elementarnej wiedzy na temat wychowania prowadzą do frustracji, braku porozumienia i kryzysu rodziny. Jak najbardziej

wskazana jest aktywizacja rodziny we wspólne spędzanie czasu wolnego, tak by czas z dzieckiem nie był tylko obowiązkiem, ale też czasem własnego rozwoju i poznawania najbliższych osób.

DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA, NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Jako główne czynniki powodujące problemy związane z chorobami i wynikającą z tego niepełnosprawnością należy wyliczyć:

- zły stan zdrowia,
- ubóstwo (brak środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych),
- zbyt mały i trudny dostęp do rehabilitacji, długi okres oczekiwania,
- małe nakłady na profilaktykę zdrowia
- brak zachowań prozdrowotnych.

Przewlekła choroba i inwalidztwo stawiają człowieka w nowej sytuacji, zmieniającej aspekty jego wcześniejszego funkcjonowania. Pojęcie niepełnosprawności i przewlekłej choroby nie są całkowicie jednoznaczne ani też od siebie oddzielone. Człowiek stając się osobą niepełnosprawną nie traci żadnego ze swych praw ludzkich. Akceptacja własnego inwalidztwa jest mechanizmem psychologicznym i dokonuje się stopniowo, ale jest konieczna do prawidłowego funkcjonowania w środowisku, do realizacji zamierzonych planów życiowych, zawodowych, do spełnienia się w określonych rolach społecznych. Głównym celem strategii rozwiązywania problemów społecznych gminy jest kształtowanie społeczeństwa otwartego na wszystkie potrzeby społeczne. Opiera się ona na poszanowaniu różnic indywidualnych, uwzględnia potrzebę nowego podejścia do kwestii niepełnosprawności, koncentrującego się na rozpoznaniu i usunięciu barier, które utrudniają lub wręcz uniemożliwiają osobom z niepełnosprawnością osiągnięcie równych szans i uczestnictwo we wszystkich dziedzinach życia.

Niepełnosprawni są mniej widoczni na rynku pracy, rzadziej korzystają z dostępu do dóbr kultury, wiedzy czy rekreacji, utrudniony jest też dostęp do ośrodka zdrowia, rzadziej też i ile w ogóle aktywnie włączają się w realizację własnych zainteresowań, hobby, szczególnie jeśli

wymaga tego wyjście na zewnątrz i otwarcie się na społeczność, dlatego też nieocenionym jest tutaj wsparcie z zewnątrz.

Osoby cierpiące są bardziej wrażliwe tak na krytykę, jak i w zwykłych relacjach międzyludzkich. Szczególnie dotyczy to osób starszych, one niosą ciężar własnej niedołążności wynikającej z racji wieku. Problemy dotyczą nie tylko zdrowia, ale i zakresu usług medycznych, braku kontaktów z innymi (osobami starszymi, ale i młodzieżą), braku lub niewystarczającej oferty spędzania czasu wolnego przez te osoby a przede wszystkim poczucia bycia potrzebnym. Dlatego też działania włączające wolontariuszy, osoby młode, instytucje i organizacje pozarządowe powinny być wielozakresowe i systematyczne, zgodne z wymienionymi poniżej sposobami rozwiązywania problemów osób starszych.

CELE STRATEGICZNE PROGNOZOWANYCH ZMIAN

Wiadomości zestawione w części diagnostycznej strategii dają podstawę określenia celu głównego Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szczutowo na lata 2021-2027. Przedstawiony cel główny, czyli najbardziej ogólny długookresowy cel nadrzędny, którego realizacji podporządkowane są proponowane cele strategiczne.

Cel główny ma pełnić przede wszystkim funkcję informacyjną i motywacyjną.

CEL GŁÓWNY

Stworzenie zintegrowanego systemu wsparcia zapewniającego godne warunki do życia i rozwoju mieszkańców Gminy Szczutowo poprzez działania aktywizujące, interwencyjne i prewencyjne.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

1. Łagodzenie skutków bezrobocia na terenie Gminy Szczutowo.
2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu rodzin z terenu Gminy Szczutowo dotkniętych przemocą.
3. Poprawa warunków społecznego funkcjonowania osób chorych i niepełnosprawnych w społeczności lokalnej.
4. Zahamowanie zjawiska uzależnienia od alkoholu i narkotyków oraz łagodzenie jego skutków.
5. Zapewnienie wsparcia dla osób starszych i ich aktywizacja.

Tabela 32. Cele strategiczne dla SRPS Gminy Szczutowo na lata 2021-2027.

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań
<p><u>Cel strategiczny 1.</u> Łagodzenie skutków bezrobocia na terenie Gminy Szczutowo.</p>	<p>1.1. Organizowanie projektów na rzecz przeciwdziałania bezrobociu (m.in. szkoleń dla bezrobotnych, przekwalifikowania, pomoc w otwieraniu własnej działalności gospodarczej).</p> <p>1.2. Organizowanie wspólnie z PUP w Sierpcu zatrudnienia dla osób długotrwale bezrobotnych w ramach prac społecznie użytecznych.</p> <p>1.3. Organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych.</p> <p>1.4. Wspieranie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy.</p>
<p><u>Cel strategiczny 2.</u> Zapobieganie wykluczeniu społecznemu rodzin z terenu Gminy Szczutowo dotkniętych przemocą.</p>	<p>2.1. Prowadzenie spotkań / zajęć/warsztatów grupowych i indywidualnych w szkołach lub innych placówkach edukacyjno - oświatowych w obszarze przeciwdziałania przemocy i agresji.</p> <p>2.2. Poradnictwo / mediacje specjalistyczne dla osób i rodzin doświadczających przemocy w rodzinie: prawne, psychologiczne, socjalne, zawodowe rodzinne, medyczne</p> <p>2.3. Rozpowszechnianie ulotek, broszur, materiałów promocyjnych, artykułów z tematyki prewencji lub interwencji kryzysowej lub sposobów reagowania na przemoc w rodzinie.</p> <p>2.4. Realizacja zajęć / grup wsparcia / spotkań edukacyjno - terapeutycznych indywidualnych i grupowych o tematyce zjawiska przemocy w rodzinie.</p>
<p><u>Cel strategiczny 3.</u> Poprawa warunków społecznego funkcjonowania osób chorych i niepełnosprawnych w społeczności lokalnej.</p>	<p>3.1. Zapewnienie wsparcia psychologicznego i społecznego osobom niepełnosprawnym, w tym z zaburzeniami psychicznymi.</p> <p>3.2. Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej.</p> <p>3.3. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.</p> <p>3.4. Udzielenie wsparcia finansowego rodzinom z chorą/niepełnosprawną osobą.</p>

	<p>3.5. Zapewnienie dostępu do rehabilitacji.</p> <p>3.6. Zapewnienie aktywnego udziału osobom chorym / niepełnosprawnym w życiu kulturalno-społecznym Gminy.</p>
<p><u>Cel strategiczny 4.</u></p> <p>Zahamowanie zjawiska uzależnienia od alkoholu i narkotyków oraz łagodzenie jego skutków.</p>	<p>4.1. Zapewnienie dzieciom ochrony przed skutkami alkoholizmu rodziców.</p> <p>4.2. Prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu uzależnienia od alkoholu i narkotyków.</p> <p>4.3. Zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków i współuzależnionych.</p> <p>4.4. Prowadzenie punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz rodzin, w których istnieje problem alkoholizmu lub narkomanii jednego z członków.</p> <p>4.5. Wspieranie działalności instytucji i stowarzyszeń prowadzonej w zakresie rozwiązywania problemu alkoholizmu i narkomanii.</p>
<p><u>Cel strategiczny 5.</u></p> <p>Zapewnienie wsparcia dla osób starszych i ich aktywizacja.</p>	<p>5.1. Rozwój środowiskowych form opieki dla osób starszych.</p> <p>5.2. Zwiększenie udziału osób starszych w rekreacji, kulturze i wypoczynku.</p> <p>5.3. Dostosowanie systemu opieki zdrowotnej do potrzeb osób starszych.</p> <p>5.4. Rozwój wolontariatu na rzecz pomocy seniorom.</p>

PROGNOZA W ZAKRESIE ZJAWISK SPOŁECZNYCH

Prognoza liczby ludności dla powiatu sierpeckiego, którego częścią jest Gmina Szczutowo została przedstawiana w poniższej tabeli. Opracowanie sporządzono na podstawie prognozy Głównego Urzędu Statystycznego dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011 – 2035.

Tabela 33. Prognoza liczby mieszkańców powiatu sierpeckiego w roku 2021 i 2027.

Wiek	Ogółem			Miasto			Wieś		
	Ogółem	M	K	Ogółem	M	K	Ogółem	M	K
ROK 2021									
Ogółem	50007	24720	25287	19017	9027	9990	30990	15693	15297
0-2	1521	781	740	543	278	265	978	503	475
3-6	2140	1100	1040	798	406	392	1342	694	648
7-12	3342	1707	1635	1293	649	644	2049	1058	991
13-15	1614	814	800	612	304	308	1002	510	492
16-18	1553	816	737	602	316	286	951	500	451
18	548	299	249	215	117	98	333	182	151
19-24	3303	1771	1532	990	517	473	2313	1254	1059
0-17	9622	4919	4703	3633	1836	1797	5989	3083	2906
18-59/64	29268	16052	13216	10713	5707	5006	18555	10345	8210
18-44	17807	9460	8347	6702	3442	3260	11105	6018	5087
45-59/64	11461	6592	4869	4011	2265	1746	7450	4327	3123
60+/65+	11117	3749	7368	4671	1484	3187	6446	2265	4181
0-14	8096	4149	3947	3046	1544	1502	5050	2605	2445
15-59	29071	15099	13972	10688	5387	5301	18383	9712	8671
60+	12840	5472	7368	5283	2096	3187	7557	3376	4181
15-64	32605	16822	15783	12118	5999	6119	20487	10823	9664
65+	9306	3749	5557	3853	1484	2369	5453	2265	3188
75+	3634	1196	2438	1302	419	883	2332	777	1555
80+	2228	674	1554	766	229	537	1462	445	1017
85+	1087	295	792	391	108	283	696	187	509
15-49	X	X	10689	X	X	4163	X	X	6526

Wiek	Ogółem			Miasto			Wieś		
	Ogółem	M	K	Ogółem	M	K	Ogółem	M	K
ROK 2027									
Ogółem	47810	23724	24086	18932	9000	9932	28878	14724	14154
0-2	1220	627	593	467	239	228	753	388	365
3-6	1799	926	873	709	361	348	1090	565	525
7-12	3086	1577	1509	1248	628	620	1838	949	889
13-15	1649	842	807	652	332	320	997	510	487
16-18	1676	864	812	695	359	336	981	505	476
18	561	288	273	231	121	110	330	167	163
19-24	2768	1485	1283	1010	530	480	1758	955	803
0-17	8869	4548	4321	3540	1798	1742	5329	2750	2579
18-59/64	26764	14716	12048	10370	5491	4879	16394	9225	7169
18-44	15514	8286	7228	6010	3084	2926	9504	5202	4302
45-59/64	11250	6430	4820	4360	2407	1953	6890	4023	2867
60+/65+	12177	4460	7717	5022	1711	3311	7155	2749	4406
0-14	7201	3691	3510	2859	1449	1410	4342	2242	2100
15-59	26964	14105	12859	10598	5387	5211	16366	8718	7648
60+	13645	5928	7717	5475	2164	3311	8170	3764	4406
15-64	30008	15573	14435	11606	5840	5766	18402	9733	8669
65+	10601	4460	6141	4467	1711	2756	6134	2749	3385
75+	4502	1621	2881	1905	670	1235	2597	951	1646
80+	2241	699	1542	891	281	610	1350	418	932
85+	1123	306	817	420	117	303	703	189	514
15-49	X	X	9719	X	X	4021	X	X	5698

PROGNOZA WIEKOWA MIESZKAŃCÓW

Struktura ludności według wieku będzie ulegać dynamicznym zmianom, praktycznie w całym prognozowanym okresie. Zmiany te są przede wszystkim konsekwencją demograficznego „falowania”, tj. pojawiania się na przemian wyżów i niżów demograficznych, których efekty nakładają się na siebie z różną siłą w różnych okresach, powodując bardziej widoczne zmiany w procesach dzietności i umieralności, natomiast w mniejszym stopniu oddziałują na tę strukturę zmiany w rozmiarach migracji zagranicznych definitywnych, czyli migracji na pobyt stały, a szczególnie emigracji.

Analiza danych zawartych w powyższej tabeli pozwala wysnuć wnioski, że liczba mieszkańców powiatu sierpeckiego w kolejnych latach będzie się zmniejszać.

Prognoza pokazuje, że w 2027 roku w porównaniu do roku 2021 nastąpi zmniejszenie o 2197 osób i dotyczyć będzie głównie obszarów wiejskich. Mieszkańców gmin wiejskich na terenie powiatu sierpeckiego będzie mniej o około 7%.

Prognozuje się, że spadki liczby ludności będą dotyczyć wszystkich kategorii wiekowych w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. Zwiększy się jedynie liczba ludności w wieku poprodukcyjnym 60+.

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Biorąc pod uwagę prognozy liczby ludności na terenie Gminy Szczutowo wynika, że liczba osób w wieku przedprodukcyjnym będzie się zmniejszała, nie przewiduje się wzrostu osób niepełnosprawnych. Jednakże analizując dotychczasowe dane dotyczące liczby osób niepełnosprawnych objętych pomocą GOPS w Szczutowie należy zakładać, że na terenie Gminy może utrzymać się niewielka tendencja wzrostowa liczby osób niepełnosprawnych, która może wynikać z nasilającego się zjawiska chorób cywilizacyjnych oraz procesu starzenia się społeczeństwa.

UZALEŻNIENIA

Spożycie alkoholu stopniowo staje się sposobem na złagodzenie psychicznego cierpienia, a tym samym dominującym środkiem na pokonanie codziennych przeciwności i problemów.

Jedną z głównych przyczyn uzależnień są problemy materialne, będące konsekwencją bezrobocia. W związku z tym, że na terenie Gminy Szczutowo prognozuje się wzrost poziomu bezrobocia, to należy również prognozować niewielki wzrost uzależnień (zwłaszcza od alkoholu).

UBÓSTWO

Podstawowym powodem ubóstwa jest bezrobocie. W związku z tym, że na terenie Gminy Szczutowo prognozuje się w kolejnych latach wzrost bezrobocia, to należy również zakładać spadek dochodów własnych gospodarstw domowych, a tym samym spadek ich zamożności i wzrost ubóstwa.

PRZEMOC W RODZINIE

Do jednych z najczęstszych przyczyn przemocy w rodzinie zaraz po braku umiejętności panowania nad gniewem i złością, zalicza się uzależnienie od alkoholu. W związku z tym, że w kolejnych latach problem uzależnienia alkoholowego na terenie Gminy Szczutowo

prawdopodobnie będzie się pogłębiał należy zakładać, że istnieje prawdopodobieństwo nasilenia się również zjawiska przemocy w rodzinach.

WSKAŹNIKI REALIZACJI DZIAŁAŃ

Sprecyzowano cele strategiczne i cele operacyjne, wyznaczające kierunki niezbędnych działań dla zaradzenia prognozowanym problemom społecznym Gminy Szczutowo. Pozostaje teraz określenie wskaźników za pomocą, których będzie można dokonywać oceny realizacji założonych celów.

Tabela 34. Wskaźniki realizacji celów operacyjnych SRPS dla Gminy Szczutowo na lata 2021-2027.

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań	Wskaźnik realizacji działania
<p><u>Cel strategiczny 1.</u> Łagodzenie skutków bezrobocia na terenie Gminy Szczutowo.</p>	<p>1.1. Organizowanie projektów na rzecz przeciwdziałania bezrobociu (m.in. szkoleń dla bezrobotnych, przekwalifikowania, pomoc w otwieraniu własnej działalności gospodarczej).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zorganizowanych projektów, • liczba przeprowadzonych szkoleń dla osób bezrobotnych • liczba przekwalifikowanych osób bezrobotnych, • liczba osób bezrobotnych biorących udział w szkoleniach
	<p>1.2. Organizowanie wspólnie z PUP w Sierpcu zatrudnienia dla osób długotrwale bezrobotnych w ramach prac społecznie użytecznych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób bezrobotnych zatrudnionych w ramach prac społecznych
	<p>1.3. Organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób bezrobotnych zatrudnionych w ramach prac interwencyjnych i robót publicznych
	<p>1.4. Wspieranie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób bezrobotnych, które znalazły zatrudnienie • liczba osób bezrobotnych, którym udzielono wsparcia w znalezieniu pracy
<p><u>Cel strategiczny 2.</u> Zapobieganie</p>	<p>2.1. Prowadzenie spotkań / zajęć/warsztatów grupowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba spotkań

wykluczeniu społecznemu rodzin z terenu Gminy Szczutowo dotkniętych przemocą.	i indywidualnych w szkołach lub innych placówkach edukacyjno - oświatowych w obszarze przeciwdziałania przemocy i agresji.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba uczestników
	2.2. Poradnictwo / mediacje specjalistyczne dla osób i rodzin doświadczających przemocy w rodzinie: prawne, psychologiczne, socjalne, zawodowe rodzinne, medyczne .	<ul style="list-style-type: none"> • liczba udzielonych porad
	2.3. Rozpowszechnianie ulotek, broszur, materiałów promocyjnych, artykułów z tematyki prewencji lub interwencji kryzysowej lub sposobów reagowania na przemoc w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba udostępnionych materiałów
	2.4. Realizacja zajęć / grup wsparcia / spotkań edukacyjno - terapeutycznych indywidualnych i grupowych o tematyce zjawiska przemocy w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rozmów interwencyjnych bezpośrednich i telefonicznych • liczba spotkań terapeutycznych
<u>Cel strategiczny 3.</u> Poprawa warunków społecznego funkcjonowania osób chorych i niepełnosprawnych w społeczności lokalnej.	3.1. Zapewnienie wsparcia psychologicznego i społecznego osobom niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób niepełnosprawnych, którym udzielono wsparcia psychologicznego i społecznego • liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, którym udzielono wsparcia psychologicznego i społecznego • liczba udzielonych porad psychologicznych
	3.2. Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba obiektów użyteczności publicznej, w których zniesiono bariery architektoniczne

	3.3. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w szkoleniach • liczba osób niepełnosprawnych, które uzyskały zatrudnienie w wyniku odbytych szkoleń
	3.4. Udzielenie wsparcia finansowego rodzinom z niepełnosprawną osobą.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin z osobą niepełnosprawną, którym udzielono wsparcia finansowego • wysokość udzielonego wsparcia finansowego
	3.5. Zapewnienie dostępu do rehabilitacji.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba ofert w zakresie dostępu do rehabilitacji skierowanych do osób niepełnosprawnych przez Gminę
	3.6. Zapewnienie aktywnego udziału osobom niepełnosprawnym w życiu kulturalno-społecznym Gminy.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób niepełnosprawnych biorących udział w imprezach kulturalnych na terenie Gminy, • liczba imprez kulturalnych, w których udział mogą brać osoby niepełnosprawne
<u>Cel strategiczny 4.</u> Zahamowanie zjawiska uzależnienia od alkoholu i narkotyków oraz łagodzenie jego skutków.	4.1. Zapewnienie dzieciom ochrony przed skutkami alkoholizmu rodziców.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci, którym udzielono pomocy z powodu alkoholizmu rodziców
	4.2. Prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu uzależnienia od alkoholu i narkotyków.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba przeprowadzonych działań profilaktycznych z zakresu uzależnienia alkoholowego i narkotyków • liczba publikacji, materiałów informacyjnych • liczba uczestników przeprowadzonych działań profilaktycznych
	4.3. Zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków, które skorzystały ze specjalistycznej pomocy terapeutycznej

	<p>4.4. Prowadzenie punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz rodzin, w których istnieje problem alkoholizmu lub narkomanii jednego z członków.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba udzielonych porad • liczba osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków, które skorzystały z porad punktu konsultacyjnego • liczba rodzin, w których istnieje problem alkoholizmu i uzależnienia od narkotyków jednego z członków, a którym udzielono porady
	<p>4.5. Wspieranie działalności instytucji i stowarzyszeń prowadzonej w zakresie rozwiązywania problemu alkoholizmu i narkomanii.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba instytucji i stowarzyszeń prowadzących działalność w zakresie rozwiązywania problemu alkoholizmu i narkomanii • liczba wspólnie zrealizowanych przedsięwzięć w zakresie zwalczania alkoholizmu i narkomanii • wartość udzielonego wsparcia finansowego
<p><u>Cel strategiczny 5.</u> Zapewnienie profesjonalnego wsparcia dla osób starszych i ich aktywizacja.</p>	<p>5.1. Rozwój środowiskowych form opieki dla osób starszych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba pielęgniarek środowiskowych • liczba mieszkań chronionych • liczba ośrodków oferujących pomoc osobom starszym
	<p>5.2. Zwiększenie udziału osób starszych w rekreacji, kulturze i wypoczynku.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba ofert kulturalnych skierowanych do osób starszych • liczba ofert w zakresie aktywnego wypoczynku skierowana do osób starszych
	<p>5.3. Dostosowanie systemu opieki zdrowotnej do potrzeb osób starszych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba lekarzy udzielających pomocy osobom starszym
	<p>5.4. Rozwój wolontariatu na rzecz pomocy seniorom.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zgłoszonych wolontariuszy • liczba osób starszych, do których skierowano wolontariat.

BUDŻET

W ramach realizacji działań statutowych przewidywane jest pozyskiwanie w znacznym zakresie środków zewnętrznych, w tym działania partnerskie z organizacjami pozarządowymi. Na działania określone w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2027 środki finansowe będą pochodzić z:

- środki z budżetu samorządu gminy i powiatu;
- środki z budżetu samorządu województwa;
- środki z budżetu państwa;
- środki z funduszy krajowych (np. z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych) oraz - środki pozyskiwane z celowych programów realizowanych na szczeblu krajowym, np. z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- środki z budżetu Unii Europejskiej w ramach programów realizowanych w latach 2021-2027.

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację Strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, brak długookresowych źródeł finansowania, a także wieloletnich dokumentów finansowych określających planowane wydatki gminy na bieżącą działalność. Czynnikiem utrudniającym szacowanie źródeł finansowania jest powstawanie dokumentów programowych nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027. Ponadto wysokość środków przeznaczonych na realizację Strategii będzie zależała także od stopnia zaangażowania różnych podmiotów – partnerów realizacji Strategii.

Zakłada się, że cele i działania określone w Strategii będą wyznaczały kierunki finansowania polityki społecznej gminy i będą uwzględniane przy konstruowaniu budżetu gminy w kolejnych latach. Zapisy dokumentu będą również podstawą starań o pozyskiwanie środków zewnętrznych na finansowanie określonych przedsięwzięć.

Pomoc społeczna

Istotną rolę wśród zadań własnych i zleconych Gminy odgrywa pomoc społeczna. Wydatki na to zadanie stanowią trzecią co do wielkości pozycję w budżecie Gminy.

Tabela 35. Wydatki na pomoc społeczną w Gminie Szczutowo i powiecie sierpeckim w latach 2015-2019.

	2015	2017	2019
Wydatki na pomoc społeczną ogółem			
Powiat sierpecki	33 739 663,40	13 028 079,72	13 479 531,08
Gmina Szczutowo	2 923 409,95	942 627,03	965 112,28
Wydatki budżetowe ogółem na 1 mieszkańca			
Powiat sierpecki			4 987,00
Gmina Szczutowo		4 913,00	5 515,00

Dane zawarte w powyższej tabeli wskazują, że wydatki na pomoc społeczną maleją. Duży wpływ na ten stan rzeczy ma realizacja programu 500+ i wypłata świadczeń na rzecz rodzin, które nie są ujęte w tym dziale.

Rośnie udział środków własnych Gminy w ich finansowaniu, procentowo i w liczbach bezwzględnych. Oznaczało to dość znaczący, jak na tak krótki okres, spadek udziału środków Państwa w finansowaniu pomocy społecznej w Gminie przy rosnących jej kosztach.

Jednocześnie obserwujemy wzrost wydatków z budżetu gminy ogółem na 1 mieszkańca. W 2019 r. w Gminie Szczutowo było to średnio 5.515,00 zł/rok, co jest wynikiem lepszym niż średnia powiatowa - 4.987,00 zł.

WDRAŻANIE

Narzędzie jakim jest SRPS mogło określane być mianem skutecznego – musi być logistycznie wdrażane w życie. Nie jest możliwym bowiem, aby wdrażanie dokumentu uwieńczone zostało sukcesem, bez wcześniejszego podziału prac, ze szczególnym uwzględnieniem wyznaczenia osoby na miejsce lidera, która będzie czuwała nad komunikacją i motywacją oraz kształtowała system pomocy w realizacji zapisów. W procesie wdrażania dokumentu uwzględnić należy również udział zewnętrznych partnerów społeczno-gospodarczych.

Biorąc pod uwagę powyższe, Koordynatorem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szczutowie. Będzie to podmiot odpowiedzialny nie tylko za proces wdrażania Strategii, ale także za jej monitoring i ewaluację.

Jako podstawowych partnerów w systemie wdrażania SRPS na chwilę obecną można wymienić:

- Powiatowy Urząd Pracy,
- Lokalne organizacje pozarządowe,
- Jednostki organizacyjne Gminy bezpośrednio zaangażowane w realizację zadań z zakresu pomocy społecznej (m. in. OPS).

Istnieje wiele definicji monitoringu wykorzystywanego przy wdrażaniu programów interwencji publicznej. Można zatem przyjąć na potrzeby niniejszej SPRS, że monitoring – jest to stwierdzenie przy wykorzystaniu wcześniej określonych wskaźników, faktycznego stanu rzeczy (postępów i skutków interwencji publicznej). Jest on prowadzony w sposób ciągły, co w praktyce oznacza regularne sprawdzanie postępów w określonych przedziałach czasowych. Na jego podstawie dokonuje się ocen – ewaluacji.

Mając wyżej przywołaną definicję na uwadze oraz rekomendacje dotyczące wdrażania SRPS, realizowany będzie system gromadzenia informacji statystycznych i finansowych. Informacje te powinny dotyczyć i stanowić skwantyfikowany (tj. wyrażony w liczbach) obraz warunków i stanu społecznego gminy oraz skuteczności przyjętych rozwiązań.

Ważnym elementem monitoringu będą wskaźniki określone w strategii odnoszące się do poszczególnych celów szczegółowych. Będą one monitorowane z wykorzystaniem obecnie funkcjonujących dokumentów sprawozdawczych w tym m.in. Oceny Zasobów Pomocy Społecznej, rocznego sprawozdania z działalności GOPS i innych.

Źródłem danych będą: dane statystyczne GUS, dane jednostek organizacyjnych Urzędu Gminy, dane Komendy Policji, PUP, dane ze sprawozdań PCPR, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz NGO.

Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku zmiany regulacji prawnych, bądź też narastania niektórych problemów społecznych.

Informacja na temat realizacji strategii będzie przygotowywana w formie raportu rocznego, który powstanie na podstawie sprawozdawczości prowadzonej przez GOPS. Raport

może zawierać również propozycje nowych rozwiązań bądź modyfikację dotychczasowych działań stosownie do zmieniających się potrzeb.

EWALUACJA

Nieodłącznym elementem procesu zarządzania utworzoną SRPS jest także ewaluacja skuteczności podejmowanych działań. Ewaluacja jak każde świadome działanie powinna spełniać określone funkcje. Takie stwierdzenie odnosi się również do zarządzania programami z zakresu interwencji publicznych. Do funkcji tych zaliczają się: poprawa planowania, poprawa wdrażania i kontroli jakości zarządzania interwencją publiczną, wzmocnienie odpowiedzialności, wspieranie procesów uczenia się, wzmocnianie partnerstwa pomiędzy uczestnikami realizowanego przedsięwzięcia.

Głównym zadaniem jest dążenie do stałego ulepszania skuteczności i efektywności interwencji, rozumiane nie tylko jako pozytywne efekty społeczne lub gospodarcze związane bezpośrednio z programem, lecz także jako zwiększenie przejrzystości i promowania działań podejmowanych przez władze publiczne.

Analiza będzie prowadzona m.in. w obszarach: ryzyka, bariery i nowe zagrożenia dla skutecznego i efektywnego wdrażania strategii. Do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu.

Ewaluacja będzie dokonywana w trakcie prac nad rocznym raportem z wdrażania strategii, który będzie corocznie w okresie obowiązywania strategii przekazany Radzie Gminy Szczutowo. Wnioski z ewaluacji i rekomendacje na przyszłość będą stanowić podstawę do ewentualnej aktualizacji strategii.

VI. PODSUMOWANIE

SRPS zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w gminie oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: edukacja, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, pomoc osobom niepełnosprawnym, zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szczutowo na lata 2021-2027 będzie miała wpływ na utrzymanie w gminie nowoczesnego modelu polityki społecznej. Strategia kierunkuje działania władz samorządowych i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, na pełnienie aktywnej roli w budowaniu nowoczesnego systemu pomocy i integracji społecznej. Zorientowanie strategii na wybranych grupach socjalnych przez pryzmat działań strukturalnych, inwestycyjnych, rozwojowych, jest najlepszą możliwością poprawy sytuacji wielu osób i rodzin, a także zaktywizowania grup podlegających wykluczeniu społecznemu.

Tendencje ogólnokrajowe wskazują, że efektywne inwestycje są szansą, żeby wyhamować niekorzystne zjawiska, a następnie zaowocować bardziej dynamicznym rozwojem gospodarczym gminy.

Sprzyjać temu będą:

- duży potencjał dla rozwoju turystyki w Gminie Szczutowo,
- wzrost zainteresowania kwestią ochrony środowiska i spędzania czasu wolnego, odpoczynku poza dużymi aglomeracjami,
- większa mobilność kapitału i ludzi,
- wzrost świadomości społecznej, dostrzeganie i reagowanie na pojawiające się problemy,
- wzrost popytu na produkty rolne dobrej jakości,
- lepszy dostęp do wiedzy i informacji dzięki wykorzystaniu współczesnych technik informacyjno-komunikacyjnych,
- lepszy dostęp do usług (na obszarze lub poza nim) dzięki rozwojowi motoryzacji,
- stopniowe zmniejszanie różnic w jakości infrastruktury technicznej i społecznej.

VII. SPIS TABEL I WYKRESÓW

SPIS TABEL	STRONA
Tabela 1. Ludność Gminy Szczutowo z podziałem na płeć w latach 2010-2019.	11
Tabela 2. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Szczutowo w latach 2018-2019.	12
Tabela 3. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON Gminy Szczutowo w latach 2010-2020 r.	13
Tabela 4. Przedsiębiorcy na dzień 31.12.2020 r. wg rodzaju działalności.	14
Tabela 5. Liczba osób bezrobotnych z Gminy Szczutowo zarejestrowanych w PUP Sierpc w latach 2010-2020.	16
Tabela 6. Osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP Sierpc w latach 2014-2020 wg wieku.	17
Tabela 7. Osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP Sierpc w latach 2014-2020 wg wykształcenia.	18
Tabela 8. Struktura zatrudnienia w GOPS na dzień 31.12.2020 r.	22
Tabela 9. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia za lata 2018-2020.	22
Tabela 10. Główne problemy z powodu, których udzielane były świadczenia z pomocy społecznej w latach 2018-2020.	23
Tabela 11. Formy pomocy finansowej udzielonej przez OPS w Szczutowie w latach 2018-2020.	24
Tabela 12. Intensywność pomocy społecznej w Gminie Szczutowo w latach 2010-2019.	24
Tabela 13. Wartość udzielonej pomocy społecznej w roku 2018 i 2020.	25
Tabela 14. Liczba popełnionych przestępstw na terenie Gminy Szczutowo w latach 2018-2020.	30
Tabela 15. Struktura wydatków budżetu Gminy Szczutowo w latach 2017-2019.	32
Tabela 16. Wyniki egzaminu gimnazjalnego Gmina Szczutowo 2018 r.	33
Tabela 17. Wyniki egzaminu gimnazjalnego Gmina Szczutowo 2019 r.	33

Tabela 18. Wyniki egzaminu ósmoklasisty Gmina Szczutowo 2019 r.	33
Tabela 19. Wyniki egzaminu ósmoklasisty Gmina Szczutowo 2020 r.	34
Tabela 20-30. Zestawienie pytań i odpowiedzi ankietowanych	35-41
Tabela 31. Analiza SWOT dot. Gminy Szczutowo	44
Tabela 32. Cele strategiczne dla SRPS Gminy Szczutowo na lata 2021-2027.	59
Tabela 33. Prognoza liczby mieszkańców powiatu sierpeckiego w roku 2021 i 2027.	61
Tabela 34. Wskaźniki realizacji celów operacyjnych SRPS dla Gminy Szczutowo na lata 2021-2027.	64
Tabela 35. Wydatki na pomoc społeczną w Gminie Szczutowo i powiecie sierpeckim w latach 2015-2019.	69

SPIS WYKRESÓW

STRONA

Wykres nr 1. Podmioty gospodarki narodowej Gminy Szczutowo w roku 2010 i 2020 r. wg rodzajów działalności.	14
Wykres nr 2. Liczba kobiet z Gminy Szczutowo zarejestrowanych jako bezrobotne w latach 2014-2020.	16
Wykres nr 3. Osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP Sierpc w latach 2014-2020 wg wieku.	17
Wykres nr 4. Osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP Sierpc w latach 2014-2020 wg wykształcenia.	18
Wykres nr 5. Średni wynik egzaminu gimnazjalnego i ósmoklasisty w latach 2018-2020 w szkołach Gminy Szczutowo.	34
Wykresy - Zestawienie pytań i odpowiedzi ankietowanych	35-40